

Møte tirsdag den 19. mars kl. 10President: **I n g e L ø n n i n g**

D a g s o r d e n (nr. 65):

1. Interpellasjon fra representanten Olav Gunnar Ballo til helseministeren:

«Opptrappingsplanen for psykisk helsevern skulle medføre et betydelig løft for behandlingstilbudet knyttet til mennesker med psykiske lidelser. Men midt i planperioden meldes det om planlagte kutt innen det psykiske helsevernet i regi av flere av helseforetakene. I Oslo er det meldt om planer om kutt med 11 pst. innen barne- og ungdomspsykiatrien, og i Vestfold foreligger tilsvarende planer for psykiatrien generelt. I Finnmark er det meldt om planer for utvikling av spesialisthelsetjenestens engasjement ved det psykiatriske sykehjemmet Jansnes i Alta. De ulike meldingene forsterker inntrykket av at opptrappingsplanens intensjoner ikke ivaretas, og at tilbudet til mennesker med psykiske lidelser ikke bedres i takt med hva opptrappingsplanen la opp til.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at opptrappingsplanens intensjoner ivaretas, slik at tilbudet til mennesker med psykiske lidelser bedres?»

2. Forslag fra stortingsrepresentant Olav Gunnar Ballo på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 21. februar 2002 (jf. Innst. O nr. nr. 23):

«Stortinget ber Regjeringen utrede ressursbehovet for det offentlige helsevesenet slik at lovfestet rett til behandling innen individuelle frister fastsatt på medisinsk grunnlag skal bli reell for alle.»

3. Forslag fra stortingsrepresentant Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelsstingets møte 19. februar 2002 (jf. Innst. O. nr. 28):

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i pensjonstrygden for fiskere slik at fiskere som blir uføretrygdet før fylte 60 år får tilbakebetalt innbetalt premie til pensjonstrygden for fiskere.»

4. Forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Siv Jensen og Per Sandberg om aktiv statsdeltagelse i det brede nasjonale lønnsoppgjør ved å delta med skatte- og avgiftslettelser for å sikre en fremforhandlet kjøpekraftutvikling for alle og at lønnsoppgjøret deretter gjennomføres som et desentralisert oppgjør (Dokument nr. 8:88 (2001-2002))

5. Referat

St a t s r å d D a g f i n n H ø y b r å t e n overbrakte 3 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik vil fremsette et privat forslag.

Harald T. Nesvik (FrP): Jeg vil på vegne av representanten John I. Alvheim og meg selv fremme forslag om å be Regjeringen sørge for å endre forskrift av 30. april 1977 nr. 0392 § 4 slik at også personer som mottar

omsorgslønn, unntas fra folketrygdloven § 12-12 annet ledd.

Presidenten: Representanten Jan Simonsen vil fremsette et privat forslag.

Jan Simonsen (uav): Jeg vil overbringe et forslag om at alkoholloven endres slik at all vin og sterkt øl kan selges i vanlige butikker.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Interpellasjon fra representanten Olav Gunnar Ballo til helseministeren:

«Opptrappingsplanen for psykisk helsevern skulle medføre et betydelig løft for behandlingstilbudet knyttet til mennesker med psykiske lidelser. Men midt i planperioden meldes det om planlagte kutt innen det psykiske helsevernet i regi av flere av helseforetakene. I Oslo er det meldt om planer om kutt med 11 pst. innen barne- og ungdomspsykiatrien, og i Vestfold foreligger tilsvarende planer for psykiatrien generelt. I Finnmark er det meldt om planer for utvikling av spesialisthelsetjenestens engasjement ved det psykiatriske sykehjemmet Jansnes i Alta. De ulike meldingene forsterker inntrykket av at opptrappingsplanens intensjoner ikke ivaretas, og at tilbudet til mennesker med psykiske lidelser ikke bedres i takt med hva opptrappingsplanen la opp til.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at opptrappingsplanens intensjoner ivaretas, slik at tilbudet til mennesker med psykiske lidelser bedres?»

Olav Gunnar Ballo (SV): I St.meld. nr. 25 for 1996-97, Åpenhet og helhet, fra regjeringen Jagland, som ble lagt fram i april 1997, ble tjenestetilbudene til mennesker med psykiske lidelser beskrevet.

I meldingen ble det konkludert med at det var for liten kapasitet i tilbudene for mennesker med psykiske lidelser, det var for dårlig utbygde tjenester i mange kommuner, det var for få tilgjengelige behandlingsplasser i sikkerhetsavdelinger og psykiatriske sykehus, det var for høye terskler for pasientene og for vanskelig å slippe til, det gikk for lang tid fra første sykdomstegn til behandling ble satt inn, det var for dårlig oppfølging etter utskrivelse fra sykehus, det var for mange pasienter som ble skrevet ut for tidlig, det var for dårlig kvalitetssikring av tjenestene. I sum tegnet meldingen et bilde av en psykiatritjeneste som led av ressursmangel både når det gjaldt personell, egnede lokaler på alle nivåer, mangel på nødvendig samhandling og en mangel på midler til en godt nok utbygd tjeneste.

I sosialkomiteens innstilling til stortingsmeldingen ble det tatt en rekke skritt utover Regjeringens egne for å bedre tilstanden innen psykiatrien. Spesielt viktig var komiteens enstemmige tilråding der regjeringen ble bedt om snarest å «fremme forslag om en forpliktende hand-

lingsplan for psykiatrien, herunder en økonomisk forpliktende handlingsplan».

St.prp. nr. 63 for 1997-98 ble lagt fram av regjeringen Bondevik I i mai 1998. I proposisjonen står det at planen innebærer at det skal investeres for ca. 6,3 milliarder kr i løpet av planperioden, og at driftsutgiftene skal økes til et nivå som ligger reelt ca. 4,6 milliarder kr over utgiftsnivået i 1998. En opptrapping av driftsutgiftene på denne måten vil sammen med utgiftene til investeringer på ca. 6,3 milliarder kr innebære at det skal brukes om lag 24 milliarder kr mer til psykisk helsevern i planperioden, som altså skulle ha en varighet fra 1999 til 2006. Deretter skulle opptrappingen gå over i en ordinær driftsfase fra 2007, ut fra det nivå man ville ha nådd ved utgangen av 2006.

I forbindelse med framleggelse av opptrappingsplanen gjentok regjeringen Bondevik de svakhetene ved det psykiske helsevernet som hadde framkommet i stortingsmeldingen fra regjeringen Jagland, der opptrappingsplanen hadde som siktemål å rette seg inn mot svakhetene for å forbedre dem. På kommunalt nivå hadde opptrappingsplanen som siktemål 3 400 nye omsorgsboliger for mennesker med psykiske lidelser, 3 400 årsverk i hjemmetjenesten, 4 500 flere brukere av dagsentre, 10 000 flere skulle få tilbud om støttekontakt, 15 000 flere skulle få tilbud om kultur- og fritidstiltak, behandlingstilbudet skulle styrkes i kommunene med 184 psykologer og 125 flere høyskoleutdannet personell med tilleggsutdanning i psykiatri.

Når det gjaldt tiltak for barn og unge, skulle opptrappingsplanen føre til 260 flere årsverk til styrking av psykososiale tjenester, støttekontakttilbud, kultur- og fritidstiltak for barn og unge med psykososiale lidelser i samme relative omfang som for voksne, 800 flere årsverk skulle gå med til styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten, som ville innebære en økning med 50 pst. utover antall årsverk i 1998.

Når det gjaldt de fylkeskommunale tiltakene for voksne, skulle det skapes 1 185 nye døgnplasser for aktiv behandling, 220 000 flere polikliniske behandlinger, som medførte en økning av behandlingstilbudet med 50 pst., 90 000 flere dagopphold ved de distriktpspsykiatriske sentrene, også det en økning med 50 pst., og en styrking av behovet til grupper med særlige behov, hvorav rusmiddelmissbrukere var nevnt særskilt. Samarbeidet med frivillige organisasjoner skulle styrkes gjennom støtte til brukere og pårørende organisasjoner.

Jeg har gått såpass grundig inn på disse tallene fordi jeg i den resterende del av innlegget vil påpeke at i forhold til de intensjoner som har foreligget, ser det ut til at man er kommet mer og mer i takt etter hvert som man er kommet lenger ut i planperioden.

Psykisk helsevern betraktes fortsatt svært annerledes enn all annen behandling. I dag opereres ca. 4 500 hjertepasienter i Norge på årsbasis, og etter avklaring av om det foreligger indikasjon for operasjon, er det i dag praktisk talt ingen ventetid på hjerteroperasjon i Norge. Til sammenligning kan et barn måtte vente fra tre måneder til over et og et halvt år på behandling innen barne- og

ungdomspsykiatrien. Ved Mysen asylmottak i Østfold er det oppgitt ventetid for barn og unge i dag på et og et halvt år. Spesielle grupper som det her er snakk om, skulle være ett av opptrappingsplanens satsingsområder.

En behandlingsgaranti for barn og unge kunne, i kombinasjon med økte midler til denne delen av psykiatrien, ha bidratt til en bedring, men stortingsflertallet vil ikke engang utrede hva en slik behandlingsgaranti krever av organisasjonsmessige og personalmessige endringer.

Spisevegring, som spesielt rammer barn i tenårene, har en dødelighet på 10 pst. i et tiårsperspektiv. Likevel er kapasiteten for diagnostikk og behandling svært mangelfull. Knappt på noe område kan målrettet behandling gi bedre resultater. Likevel har de helsemessige prioriteringene kommet på andre områder, ikke minst med relasjon til behandling av livsstilsbetingede sykdommer.

Helsestasjonsvirksomheten bygges ned i mange norske kommuner, avhengig av hvilket lokalt engasjement som eksisterer for å ivareta tjenesten. Helsestasjonene, som skolehelsetjenesten, skulle styrkes med 50 pst. i opptrappingsperioden. Så langt er det lite som tyder på at virksomheten i det hele tatt trappes opp, men at den i stedet bygges ned i en rekke kommuner.

Rusmiddelmissbrukere blir fortsatt i stor grad avvist ved behandling for psykiske lidelser, fordi rusmiddelmissbruket defineres som et område som ikke ligger innunder det psykiske helsevern.

Brukerorganisasjonen for transseksuelle, som kanskje representerer en av de enkeltgrupper som har slitt tyngst med de mentale virkningene av tilstanden, har opplevd å miste den statlige støtten til organisasjonen, og det har rådd usikkerhet om hele behandlingstilbudet til de transseksuelle.

Når det gjelder turnustjenesten for leger, både i og utenfor sykehus, er det de somatiske lidelsene som vektlegges, og gjennomgangen av disse gjøres obligatorisk. Forslag fra SV om at turnustjeneste i distrikt utvides og gjøres obligatorisk, har så langt ikke blitt tatt til følge, selv om jeg er kjent med at den sittende statsråd er positiv til forslaget.

Dagbladet har i en reportasjeserie beskrevet forskjellen mellom opptrappingsplanens ambisjoner og de midlene som så langt har gått med. Ut fra Dagbladets beregninger har det så langt blitt bevilget 4,4 mill. kr av det samlede beløp, som skulle være 24 mill. kr., til opptrappingsplanen – og vi er altså ved avslutningen av inneværende år midtveis i perioden.

Ifølge en kronikk i Dagbladet den 11. mars er det for inneværende års budsjett i regi av helseforetakene foreslått kutt med 30 mill. kr i Oslo, i Vestfold med 8 mill. kr og i Telemark med ca. 4 mill. kr. I mitt eget hjemfylke, Finnmark, er det snakk om å nedlegge den svært velfungerende psykiatriske institusjonen Jansnes. Signalene om at det kan være aktuelt å nedlegge den, kommer i et brev fra Sosial- og helsedepartementet, datert 12. desember 2001, angående plan for psykisk helsevern i Finnmark. Der skrives det at dersom det skal investeres i en utbedring av døgntilbudet ved DPS Vest-Finnmark, bør en

prioritere en samlet utbygging i Alta framfor å ruste opp institusjonen Jansnes, fire mil fra Alta.

Jeg skal ikke gjøre dette til en ren debatt omkring psykiatritilbudet i Finnmark. Men jeg vil understreke at Finnmark ikke har noen psykiatrisk avdeling eller noe psykiatrisk sykehus i det hele tatt, og at kompensasjonen for det – måten man da likevel kan klare å opprettholde et tilbud på – nettopp er psykiatriske sykehjem som Jansnes, som i seg selv har vært svært velfungerende. Og det er klart at den typen signaler blir møtt med stor uro i befolkningen i Finnmark, ikke minst av psykiatriske pasienter og deres pårørende, fordi det er en type institusjon man har vært trygg på, og som har vært velfungerende.

Mitt hovedanliggende er likevel at signalene så langt knyttet til opptrappingsplanen for psykiatri gir grunn til uro. SV og også Fremskrittspartiet advarte ved innføringen av opptrappingsplanen mot at gjennomføringstiden skulle være for lang, fordi man kunne risikere at med skiftende regjeringer fikk man ikke ivarett intensjonen som lå i opptrappingsplanen. Når man har vedtatt en opptrappingsplan på åtte år, blir det likevel uhyre viktig å få en bekreftelse fra statsråden på at intensjonene ligger fast, at de nødvendige beløp vil bli bevilget, og at tiltak vil bli iverksatt overfor helseforetakene som gjør at man ikke bruker psykiatrien som en salderingspost, når man nå ser at det kan være knapphet på ressurser i regi av de ulike helseforetakene. Det vil derfor være viktig for meg og for SV i dag å få en bekreftelse fra statsråden på at gjennomføringsplanene når det gjelder opptrappingsplanen, ligger fast, og at man også vil være villig til å iverksette tiltak dersom enkelte helseforetak har avvikende holdninger til det som Stortinget har vedtatt.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Utgangspunktet for opptrappingsplanen var en knusende beskrivelse av de tjenester vi kunne by folk med psykisk lidelse: kapasitetsmangel i spesialisthelsetjenesten, stor mangel på lokale tiltak i kommunene, for høye terskler for å slippe til, for lang tid fra første sykdomstegn til behandling ble gitt, for tidlige utskrivninger, manglende oppfølging etter utskrivning og for dårlig kvalitetssikring av tjenestene. Dette er grundig beskrevet i den omtalte St.meld. nr. 25 for 1996-97. Det var svært viktig at et samlet storting stilte seg bak opptrappingsplanen, som ble vedtatt i 1998.

Målet med denne planen er å få et mer helhetlig og sammenhengende nettverk av tjenester. Et bredt spekter av tiltak i kommunene skal utvikles og styrkes overfor mennesker med psykiske lidelser. Behandlingstilbudet skal styrkes gjennom omorganisering, økt tilførsel av økonomiske midler og kompetanseheving. Brukerperspektivet skal ligge til grunn ved utbygging og drift av tilbudene. Forebygging og tidlig hjelp til både barn, unge og voksne er blant grunnpillarene. Satsing på informasjon om psykisk helse skal øke befolkningens forståelse for psykiske lidelser og problemer.

For å nå disse målene er tiltak på mange områder vesentlige:

- Tiltak i kommunene for å bidra til livskvalitet for psykisk syke. Dette innebærer bl.a. utbygging av til-

rettelagte boliger, etablering av dagsentre, utbygging av helsestasjonsvirksomheten og andre støttetiltak. Den forebyggende innsatsen i kommunene skal også styrkes for å øke barn og unges livskvalitet og motvirke utvikling av problemer og kroniske sykdommer.

- Behandlingstilbudet skal økes både i volum og kvalitet. Spesialisthelsetjenesten skal omstruktureres slik at behandling kan gis så nær brukernes nærmiljø som mulig, og samtidig styrkes med fagpersonell og kompetanse.
- I tillegg til dette skal det satses bevisst på informasjon knyttet til psykisk helse og styrket brukermedvirkning på alle nivåer.

Representanten Ballo uttrykker en utålmodighet i forhold til den tid det tar å realisere disse intensjoner og tiltak. Jeg deler den utålmodigheten. For å vurdere i hvilken grad vi lykkes, må vi se på helheten og vurdere alle innsatsområdene under ett.

For å lykkes med å bygge opp og rekruttere til en tjeneste som kan gi folk med psykisk sykdom et verdig tilbud, har det vært grunnleggende nødvendig å foreta en skikkelig planlegging i kommuner og fylker og å bygge opp kompetanse. Alle kommuner har nå laget planer eller delplaner som ligger til grunn for arbeidet fremover. I spesialisthelsetjenesten skal de regionale helseforetakene bygge videre på de fylkeskommunale planene. Alle fylkeskommunene fikk sine planer godkjent av departementet i løpet av fjoråret, med unntak av Oslo kommunes plan for barn og unge. Tall og fakta viser at det skjer endringer, og det skjer forbedringer med utgangspunkt i disse planene.

La meg først nevne spesialisthelsetjenesten. Vi har en rekke uløste problemer, men det skjer mye:

- Antall polikliniske konsultasjoner for voksne har økt med 19 pst. fra 1998 til 2000.
- Flere barn og unge fikk hjelp av spesialisthelsetjenesten i 2000 – en økning på hele 22 pst. fra 1998.
- Ventetiden har i henhold til Norsk pasientregister økt fram til 2000, men har stabilisert seg i 2001. Behandlingskapasiteten har økt, men etterspørselen etter tjenester har økt i takt med dette. Det må ses som svært positivt at flere oppsøker hjelp og får hjelp, slik at en kan få bukt med et underforbruk av tjenester. Likevel er det fremdeles et klart mål å redusere ventetidene. Det viktigste virkemidlet er å få økt kapasiteten, slik det er lagt opp til i planen. I tillegg til kapasitetsøkning forutsettes det også i opptrappingsplanen at vi får en produktivitetsforbedring. De regionale helseforetakene er derfor spesielt bedt om å iverksette tiltak som stimulerer til mer helse for hver krone, også innenfor psykiatrien.
- Fra 1998 til 2000 økte antall årsverk i psykisk helsevern for både barn, unge og voksne. For barn og unge er økningen positiv – hele 12 pst. For voksne var den 3 pst., men økningen i antall leger og psykologer var på 18 pst.
- Når det gjelder den konkrete omstruktureringen av tjenestene, er den godt i gang. Blant annet er hele 70

distriktsentre opprettet eller under oppretting. Det er betydningsfullt for en utadrettet og effektiv behandling.

Når det gjelder oppfølging av psykisk helsevern i de regionale helseforetakene, har det vært uttrykt tvil om planen følges.

Statlig overtakelse av spesialisthelsetjenesten kommer midt i opptrappingsperioden, og det legger til rette for en sterkere statlig styring av utviklingen og omstruktureringen av psykisk helsevern. Jeg har gjennom styringsdokumentet til de regionale helseforetakene pålagt dem å prioritere gjennomføringen av opptrappingsplanen generelt, og en satsing på psykisk helsevern for barn og unge spesielt. Det er også gjort klart at de øremerkede tilskuddene skal komme i tillegg til helseforetakenes egenfinansiering av psykisk helse, og ikke erstatte denne. Det blir nå fulgt opp overfor foretakene.

Gjennom St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 har Regjeringen redegjort for håndteringen av driftsøkonomi, investeringer og behandlingsaktivitet i spesialisthelsetjenesten i 2001 med hensyn til overgangen til 2002. Reviderte tall for 2001 viste en aktivitetsutvikling i sektoren som var høyere enn det som ble lagt til grunn ved utarbeidelsen av St.prp. nr. 1 for 2001–2002. Ved overgangen til statlig eierskap av spesialisthelsetjenesten fremkommer en samlet usikkerhet knyttet til beregning av basisbevilgningen til de regionale helseforetakene i 2002. I psykisk helsevern finansieres ca. 80 pst. fra helseforetakenes basisbevilgning og 20 pst. med øremerkede tilskudd for å realisere vekst og styrking i tråd med opptrappingsplanen. Den samlede usikkerheten som er knyttet til basisbevilgningen, gjelder også psykisk helsevern. Dette er jeg lite tilfreds med, og jeg har derfor bedt de regionale helseforetakene om å redegjøre for budsjettplanleggingen innenfor dette feltet i 2002. Jeg vil ha en oversikt for å foreta en gjennomgang av budsjett situasjonen og sikre at opptrappingsplanen gjennomføres med full styrke. Denne gjennomgangen vil jeg redegjøre for i en proposisjon om sykehusøkonomien, som vil bli fremmet for Stortinget i forkant av revidert nasjonalbudsjett 2002. Det er mitt inntrykk at foretakene, som skal gjennomføre en krevende omstilling, arbeider med utfordringene på en samvittighetsfull og god måte.

Når det gjelder de refererte eksempler om kutt i psykisk helsevern i Oslo og Vestfold, er forutsetningene for opptrappingsplanen nå presisert overfor de regionale helseforetakene. Jeg vil påse overfor alle helseforetakene at forutsetningene om videreføring av ressursbruken blir fulgt opp.

Opptrappingsplanen innebærer et omfattende investeringsprogram, spesielt i tilknytning til distriktspsykiatriske sentre. De regionale helseforetakene overtar stafett-pinnen fra fylkeskommunene, og det er gitt som en forutsetning at de godkjente fylkeskommunale planene legges til grunn for det videre arbeidet. Det er samtidig presisert at de regionale foretakene skal vurdere det foreliggende investeringsprogrammet i et regionalt perspektiv. Det handler i første rekke om justeringer av opptaksområder mv. i de tilfeller hvor det vil være hensiktsmessig med en

tilpasning i forhold til fylkesgrensene, eventuelt også av planlagt sengekapasitet. I disse tilfellene har de regionale foretakene fått en noe utsatt frist for planarbeidet. Det er imidlertid en forutsetning at den lokalt baserte strukturen av distriktspsykiatriske sentre skal opprettholdes som sådan.

På grunn av usikkerheten i de regionale foretakene med hensyn til den samlede økonomiske og finansielle situasjonen er det truffet enkelte beslutninger om midlertidig stans i planlegging og prosjektering også av prosjekter under opptrappingsplanen. For å sikre en gjennomføring av planen i tråd med Stortingets intensjoner, vil jeg derfor i eget brev til de regionale foretakene be om at man umiddelbart gjenopptar gjennomføringen av investeringsprogrammet.

Når det gjelder den samlede økonomiske situasjonen, vil jeg altså komme tilbake til dette overfor Stortinget i nevnte proposisjon i forkant av revidert nasjonalbudsjett.

Når det gjelder utviklingen i kommunene, er det en nødvendig betingelse for gode og helhetlige tjenester at vi får dette til. Også her ser vi mye bevegelse, til tross for at mangler mange steder kommer til syne i den kommunale hverdag.

Alle kommuner har i dag innarbeidet psykisk helse i sine planer. Det er en ganske annen situasjon enn vi hadde i 1998. Det gis føringer om at barn og unge skal prioriteres med minimum 20 pst. av øremerkede midler. Stortinget har sluttet seg til dette. I 2000 gikk om lag 13 pst. av de øremerkede midlene til barn og unge. I 2001 viser de fleste kommunale planer en tydeligere prioritering av barn og unge, slik at det er grunn til optimisme om å nå målet på 20 pst., som vi har presisert overfor samtlige av landets kommuner.

Ved utgangen av 2000 var om lag 1 700 stillinger rettet inn mot miljøarbeid, boveiledning og andre hjemmebaserte tjenester finansiert av de øremerkede midlene. Nesten alle landets kommuner har ansatt minst én person med særlig kompetanse innen psykisk helsearbeid.

Når det gjelder boliger, er 3 400 planlagt i opptrappingsperioden. Hittil i perioden er det gitt tilsagn om midler til i alt 1 114 boliger.

Til tross for at vi ser en positiv utvikling på mange områder, gjenstår det noen store utfordringer:

- at tjenestene som tilbys mennesker med psykiske problemer og lidelser, får et gjennomført brukerperspektiv. For å få til dette må tjenestene bli helhetlige og ta utgangspunkt i brukernes behov
- at barn og unge skal ha et faglig godt og helhetlig behandlingstilbud, med vekt på å forebygge mest mulig
- at satsingen i kommunene følges opp, slik at de styrker sine tjenester og sørger for at basisbehovene dekkes med alle de psykiske problemer og lidelser som er aktuelle. Det er avgjørende for den enkeltes livskvalitet og for helheten i behandlingkjeden

Jeg har satt i gang et arbeid for å ajourføre opptrappingsplanen for psykisk helse. Denne ajourføringen skal bidra til at vi får vurdert mål og virkemidler i opptrappingsplanen. Vi må få avdekket om det er grunn til justeringer for å oppnå planens intensjoner, og da særlig sett i

lys av noen av de hovedutfordringene jeg har skissert ovenfor.

En del av dette arbeidet er eksempelvis en ny analyse av behovet for boliger, en annen utfordring er tjenestene for barn og unge der ventetiden er uakseptabelt lang. I tillegg til denne helhetlige ajourføringen av opptrappingsplanen har vi satt i gang et arbeid med tiltak rettet spesielt mot barn og unge.

Jeg vil komme tilbake i statsbudsjettet for 2003 med nærmere redegjørelse for denne ajourføringen, og jeg kan forsikre at vi står fast på de målsettinger som Stortinget har vedtatt i opptrappingsplanen.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg vil få takke statsråden for svaret.

Jeg tror helt oppriktig at statsråden har en vilje til å bidra til den styrking av psykiatrien som Stortinget har vedtatt, og at det ikke ligger noen uenighet mellom statsråden og meg, eller for den saks skyld SV, i forhold til intensjonen når det gjelder dette.

Spørsmålet blir allikevel om den modellen vi i dag har i regi av helseforetakene, er med på å sikre det. Sånn sett synes vi i SV at det er sterkt foruroligende når så mange helseforetak og styrer for helseforetakene gir signaler om kutt i psykiatrien. Og det er klart, hvis man tenker seg at Stortinget enstemmig vedtar målsettingen for dette, og man så ved gjennomføringen får en type retning på dette som går stikk imot det, i regi av helseforetakene, at det også tydeliggjør at Stortinget mangler det styringsverktøy det burde hatt for å gjennomføre sine egne politiske vedtak. SV har tidligere tatt til orde for nasjonale helseplaner som pålegger helseforetakene å gjennomføre i tråd med vedtakene, og det er noe vi vil ha i mente.

Jeg ser i den kronikken som stod i Dagbladet den 11. mars, som jeg også viste til i stedet, at det er referert en del tall, bl.a. fra en kronikk Høybråten selv hadde:

«Høybråten skriver at det psykiske helsevernet i 2006 skal være styrket med 6,3 milliarder i investeringer og med 4,6 milliarder i drift.»

Så påpekes det i kronikken at det til sammen er 10,9 milliarder kr, ikke 24 milliarder kr som Stortinget vedtok.

Jeg synes det kan være vanskelig å ta stilling til en del av tallene og hva som ligger i dem, men jeg håper at statsråden kan bekrefte at det man i sum har vedtatt at man skal komme ut med i styrking – 24 milliarder kr, ut fra vedtakene i 1998 – fortsatt ligger fast, og at man ikke har skrudd ned den innsatsen i beløp som det er snakk om å satse.

Nå nevnte jeg helseforetakene i stedet, men jeg har også lyst til å trekke inn forholdet til kommunene, hva slags styringsverktøy man egentlig har i regi av departementet, i regi av Regjeringen, for å sikre en gjennomføring i kommunene som forutsatt.

Det er klart at styrking av skolehelsetjenesten og helsestasjonene i regi av kommunene betinger både en form for øremerking av midlene og at man kan evaluere fortløpende i forhold til de ulike kommuner, også kommuner som ikke følger planene. Jeg skulle gjerne ha en utdyping

fra statsrådets side med hensyn til hvordan man ligger an når man sier at man skal styrke med 50 pst. i forhold til det man hadde, og høre mer presist enn det Høybråten var inne på i sitt innlegg i stedet, hvordan man ligger an nå midt i planperioden. For i den grad man ligger mye etter når vi er kommet halvveis i perioden, må man eventuelt se på økt ressursinnsats i betydelig større grad enn til nå i den del av planperioden som står igjen før vi har nådd utgangen av 2006.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det er ingen tvil om at det er en stor utfordring å løfte psykiatrien både faglig, administrativt og økonomisk. Det Stortinget har gjort, er å vedta en ambisøs plan, og Stortinget har i de årlige budsjetter tatt stilling til hvor raskt opptrappingen skal skje, gjennom de bevilgninger som er vedtatt. Det er min oppgave dels å legge fram resultater for Stortinget og grunnlag for beslutningene og dels å sørge for at Stortingets føringer og beslutninger blir fulgt. Det arbeider jeg meget målrettet i forhold til.

Når det gjelder helseforetakenes situasjon, er Stortinget vel kjent med den spesielle økonomiske situasjon som de er kommet i i forbindelse med eierskiftet, og den ubalanse mellom vedtatt budsjett og inngående aktivitet som vi redegjorde for i budsjettokumentene før jul. Det er klart at opptrappingen av psykiatrien blir en utfordring i denne situasjonen, men på tross av det har jeg altså gitt krystallklare signaler til foretakene. Jeg har bedt om redegjørelse fra dem, og vi har en prosess hvor vi følger opp at de øremerkede pengene som gjennom foretakene skal gå til psykisk helse, faktisk går til det, og at man ikke erstatter egenfinansiering med nye øremerkede midler, slik at det ikke blir noen opptrapping. Tilsvarende har vi påpekt overfor kommunene. Vi har stilt krav om rapportering om disse øremerkede midlene fra kommunene, som jeg vil benytte meg av når vi nå foretar en ajourføring av opptrappingsplanen for å se hvor vi er halvveis i planperioden, og om det er behov for kursjusteringer på noen områder. Jeg vil ikke se bort fra at det er det. Blant annet ser vi at behovene synes å øke raskere i planperioden enn det vi la til grunn, og det må vi ta innover oss.

Så til målsettingene som ligger til grunn når det gjelder opptrappingen. Målsettingen var klart at vi skulle heve nivået på driftsbevilgningene til psykisk helse med 4,6 milliarder kr i forhold til 1998-nivået, og at vi skulle investere 6,3 milliarder kr i planperioden. Dette skulle skje i løpet av perioden; vi sa klart fra den gangen at opptrappingen ville måtte bli slakere i starten enn mot slutten av perioden, bl.a. fordi vi ikke hadde planer på plass, og fordi vi så at behovet for fagfolk neppe kunne fylles så raskt som en lineær opptrapping av planen skulle tilsi. Nå er vi imidlertid i en situasjon hvor vi etter min mening bør øke opptrappingstakten, utover det Stortinget så langt har vedtatt.

Asmund Kristoffersen (A): Hvis det ved gjennomgangen av helseforetakenes disponeringer av penger til behandling av pasienter med psykiske lidelser viser seg

at det faktisk er foretatt kutt i behandlingstilbud og pengebruk, så er det totalt uakseptabelt. Det er i så tilfelle å sette seg opp mot Stortingets vedtak og helseministerens styringsdokument. Det er meget alvorlig for den administrative ledelse og styrene av helseforetakene.

Helseforetakene må tvert imot vise krone for krone at den økning Stortinget har vedtatt, kommer pasientene til gode. Noe annet kan ikke godtas, og jeg er veldig glad for helseministerens krystallklare presisering.

To tidligere regjeringer, Jagland-regjeringen og Bondevik I-regjeringen, var begge kraftige pådrivere for å få til et verdig tilbud til personer med psykiske lidelser. Stortinget vedtok opptrappingsplanen for psykisk helse 1999-2006, som bl.a. innebar at det skulle investeres 6,3 milliarder kr i løpet av perioden, og at driftsutgiftene gradvis skulle økes til et nivå som reelt ligger 4,6 milliarder kr over driftsnivået i 1998, slik også helseministeren nå presiserte i runde nummer to. Dette innebærer også en økning i personalet med 9 275 årsverk i løpet av perioden. Jeg og mitt parti, Arbeiderpartiet, gikk sterkt inn for å få vedtatt denne handlingsplanen, fordi forholdene i psykiatrien ikke var – og fortsatt ikke er – gode nok.

Psykiske lidelser er svært utbredt, og ca. en femtedel av befolkningen vil oppleve en psykisk lidelse en eller annen gang i livet. Psykiske lidelser koster dessuten det norske samfunnet ca. 30 milliarder kr pr. år i form av trygdeutgifter, behandlingsutgifter og sosialutgifter.

Det er av hensyn til alle som sliter med psykiske plager, nødvendig at handlingsplanen følges opp år for år. Jeg både regner med og forventer at helseministeren bruker sin styringsrett til å pålegge alle helseforetakene som ikke har fulgt opptrappingsplanen, å få på plass tilbud og bevilgninger slik Stortinget har bestemt. Foretaksstyrer som saboterer dette, må snarest gjøre det de skal, eller så bør de finne seg noe annet å gjøre.

Verken Stortinget eller jeg vil finne oss i at øremerkede midler til psykisk helsevern blir borte på veien fra Stortinget til bruker.

Elisabeth Røbekk Nørve (H): Den stille – eller den tause – reformen, ble det sagt om St. meld. nr. 25 for 1996-97, Åpenhet og helhet, fordi de psykisk syke verken ble sett eller hørt. I etterkant har flere kjente personer stått fram med sine psykiske problemer. Sykdommen har på den måten fått et ansikt utad. Stadig flere har på den måten fått forståelse for at sykdommen kan ramme oss alle. Det er derfor i dag et langt større engasjement, og det stilles langt større forventninger til at behandlingstilbudet innen psykisk helsevern må fungere bedre enn det gjør i dag. Det er bra, og det er på tide. Det var derfor positivt at helseministeren raskt slo tilbake mot varslet kutt i det psykiatriske behandlingstilbudet, og det er betryggende at helseministeren ikke under noen omstendigheter vil akseptere innsparinger ved foretakene som går på bekostning av opptrappingsplanen for psykisk helse.

Jeg er enig med interpellanten Ballo i at dagens behandlingstilbud innen psykisk helse ikke på langt nær er godt nok. Det haster med å videreutvikle og styrke

den kompetansen som fins, og Regjeringa har derfor som mål å fullføre opptrappingsplanen innen psykiatri i tråd med det som flertallet i Stortinget har vedtatt. Det betyr enklere tilgang til polikliniske tjenester, distriktspsykiatriske sentre og institusjonsplasser for dem som trenger det. Regjeringa mener at det haster med å øke kapasiteten i det psykiske helsevernet for barn og ungdom samt å tydeliggjøre ansvaret og sammenhengen i behandlingsskjeden. Det arbeidet har Regjeringa alt igangsatt.

Vi står overfor enorme utfordringer innen barne- og ungdomspsykiatrien. Som helseministeren også pekte på, øker behovet for behandling av barn og unge spesielt. Regjeringa mener derfor at barn og unge skal tas spesielt hensyn til med tanke på rus og psykiatri.

Psykiske problemer fører ofte barn og unge ut i rusproblemer, eller en kan snu på det: Vi ser også at svært mange barn og unge som ruser seg, ofte i etterkant får store psykiske problemer. Regjeringa vil derfor arbeide for en mer effektiv koordinering av ressursene som brukes til rusomsorg og psykiatri.

Avrusing og behandling i institusjon er nytteløst dersom en ikke samtidig styrker forebyggende helsevern og nettverksbygging som ettervern i kommunene. Utbygging og styrking av helsesøstertjenesten i skolene og helsestasjon for ungdom er viktige tiltak som skal prioriteres. Regjeringa har alt satt i gang arbeidet med en ny felles forskrift for helsestasjonene og skolehelsetjenesten, hvor det helsefremmende og forebyggende arbeidet for barn og unge løftes fram i tråd med opptrappingsplanen, der helsestasjonene og skolehelsetjenesten skal styrkes med 800 årsverk i planperioden. Ungdomshelsestasjonene skal tilby f.eks. målrettede helseundersøkelser, helse-samtaler – individuelt eller i grupper – og foreldreveiledning. I tillegg skal 260 flere årsverk benyttes til å styrke støttekontaktilbudet og kultur- og fritidsaktiviteter i kommunene.

John I. Alvheim (FrP): Det største problemet vi har når det gjelder psykiatriplanen, er at kart og terreng ikke lenger stemmer, og at forholdene er vesentlig endret fra det tidspunkt Stortinget gjorde sitt vedtak. Behovene øker sterkt, særlig gjelder dette barne- og ungdomspsykiatrien.

Jeg har i forhold til to ulike regjeringer påpekt dette og bedt om en revidering av psykiatriplanen. Jeg er veldig glad for at helseministeren i dag i sitt innlegg åpner for en slik revidering av den planen som Stortinget tidligere har vedtatt.

Det er meget store forskjeller i behandlingstilbudet fra fylke til fylke, som både den nåværende regjering og den forrige regjering burde ha tatt fatt i. Eksempelvis kan jeg nevne at Rogaland og Telemark har meget gode behandlingstilbud innen både voksenpsykiatri og barne- og ungdomspsykiatri, mens Bergens Tidende i går skrev om skandaløse forhold ved barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling ved Haukeland Sykehus, hvor man har et konstant overbelegg, og hvor de psykiatriske pasientene faktisk blir plassert på madrasser på gulvet.

Det er feil å prøve å knytte den ekstraordinære situasjonen i psykiatrien til sykehusreformen. Riktignok har foretakene pr. dags dato en betydelig underdekning i sine budsjetter, men så langt som jeg har greid å dokumentere, har det ikke forekommet noe kutt i noen foretak i forhold til psykiatriplanen. At det har vært antydning at det kunne komme hvis budsjettssituasjonen ikke ble en annen, får vi akseptere, men vi må i hvert fall ikke kritisere noen for noe som ikke har skjedd.

Til slutt skal jeg sitere fra det helseministeren skriver i brev til meg datert den 11. mars:

«Jeg vil ha en oversikt for å foreta en gjennomgang av budsjettssituasjonen og sikre at Opptrappingsplanene gjennomføres med fornyet styrke. Denne gjennomgangen vil jeg redegjøre for i Revidert nasjonalbudsjett for 2002. Det vil ikke under noen omstendigheter bli akseptert innsparinger som går på bekostning av Opptrappingsplanen for psykisk helse.»

Det aksepterer jeg. Dette slår jeg meg til ro med inntil videre, og så håper jeg det blir slik.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF): I erkjennelsen av at det hadde vært svikt i all ledd, var en enig om å bruke om lag 24 milliarder kr over åtte år. Fokus var rettet mot alle ledd i tiltakskjeden, slik at en fikk et helhetlig og sammenhengende behandlingsnettverk der brukerperspektivet ble ivaretatt.

Arbeidet med opptrappingsplanen førte til at psykiske lidelser ble satt på dagsordenen. Det er fortsatt behov for økt kunnskap på området for å redusere fordommer, uvitenhet og fortielser av psykiske lidelser.

De fleste av oss opplever noe som setter oss ut av balanse i en periode av livet. Denne krisen kan en komme over med hjelp av sine nærmeste. Det handler om å bry seg og vise omsorg for hverandre. Andre trenger profesjonell hjelp for å leve med sykdommen.

Jeg er glad for at interpellanten fokuserer så sterkt på tilbudet til barn og unge. Greier vi å forebygge på et tidlig tidspunkt, vil mange slippe store påkjenninger. Mange lider av spiseforstyrrelser. Angst og depresjon er en del av dette bildet. Altfor mange unge går med selvmordstanker. Barneombudet hevder at 20 pst. av unge mellom 13 og 18 år får psykiske plager fordi de ikke takler status- og kjøpepresset, virkelighetsforfalskningen og glamoreringen. Andre mener at foreldrene må ha mer tid sammen med barna. Uansett årsak er det positivt at flere unge søker hjelp. En økning på hele 22 pst. fra 1998 til 2000 viser behovet. Kristelig Folkeparti tror at en styrking av skolehelsetjenesten og helsestasjonene for unge vil få fram om det fortsatt er et underforbruk av tjenestene.

Intensjonen i opptrappingsplanen må ivaretas selv om korene for tiden vokser, samtidig som en behandler stadig flere. Ventetiden må ned.

I en avisartikkel for en tid siden skriver helseministeren at det ikke er anledning til å kutte i helseforetakenes egenfinansiering på dette området, og at han har stilt krav om at hver eneste krone som er avsatt til opptrappingsplanen, skal gå til formålet. Dette er gjentatt i da-

gens svar. Gjennom styringsdokumentet til de regionale helseforetakene er de blitt pålagt å prioritere gjennomføringen av opptrappingsplanen generelt og satsingen på barn og unge spesielt. Det er også presisert at øremerke-tilskudd skal komme i tillegg til helseforetakenes egenfinansiering.

Kristelig Folkeparti regner med at dette blir fulgt opp, slik at en ikke får kutt i de institusjonene som er nevnt i interpellasjonen.

Ola D. Gløtvold (Sp): Det var store forventninger til psykiatriplanen da den kom i 1998, og med de rammer som ble skissert der – en økning i investeringene på 6,3 milliarder kr og en gradvis økning i driftsmidlene opp til 4,6 milliarder kr over driftsnivået i 1998 – regnet man med at resultatene ville bli gode.

Imidlertid ser vi nå at frustrasjonen er ganske stor. Senest i går ettermiddag hadde jeg en telefon fra en lokalpolitiker i en relativt stor by her på Østlandet som sa at fortvilelsen var stor i fagutvalget der fordi man hadde planer, men ingen ressurser, og man etterlyste nå virkemidlene fra psykiatriplanen for å komme i gang og få realisert de planene som kommunen tross alt hadde lagt innenfor dette feltet. Vi får også melding om at det i enkelte fylker er stoppordre når det gjelder utbyggingstiltak som er vedtatt. For mitt eget fylkes del vet vi at bygging av rehabiliterings- og øvingsleiligheter er utsatt. Det er uakseptabelt.

Helseministeren har heldigvis sagt at han kan ikke akseptere at helseforetakene disponerer på denne måten. Jeg håper at de blir raskt instruert, slik at i hvert fall vedtatte utbyggingsplaner kommer i gang fortest mulig, og at helseforetakene ikke kutter i egenfinansieringen når det gjelder psykisk helse.

Interpellanten spør om vi har fått en modell som gjør at den tjener intensjonene i psykiatrien, om det er slik at vi har god nok styring, og om dette gir god nok målretting. Jeg må si at det i hvert fall pr. i dag tyder på at vi på ingen måte har en slik modell. Det er uakseptabelt at tiltak innenfor psykiatrien ikke gjennomføres som planlagt, og helseforetakene må her skjerpe seg. Det er godt at helseministeren har sagt at han vil se på disse tingene igjen.

Det er også problemer på primærhelsetjenestenivå. Jeg er glad for at vi fortsatt står ved prioriteringen av helsestasjoner og skolehelsetjeneste og slike ting, men hvis kommunene ikke får oppfylt ressursbehovene sine, hjelper det ikke hva slags gode planer de har. Og her har departementet via fylkesmann og fylkeslege et spesielt ansvar. Det vil jeg også minne om i denne sammenheng.

Det er også viktig at oppfølging, ettervern og rehabilitering skjer på en skikkelig måte. I siste nummer av «Velferd» står det at for folk med psykiske problemer er arbeidslinja bare på papiret. Det er viktig at vi også får en vurdering av den siden når vi nå kanskje skal få en revurdering, eller revidering, av psykiatriplanen. Jeg håper at den kommer så snart som mulig, slik at vi får mulighet til å gå videre med disse sakene i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Harald Espelund (FrP): Interpellasjonen setter et viktig tema i fokus. Mitt inntrykk som lokalpolitiker er at det utover i landet blir gjort et veldig godt arbeid i mange av de kommunene som jobber med de problemene som vi har fokusert på i dag.

Det er noe jeg synes er blitt litt borte i debatten, og som jeg hadde lyst til å utfordre statsråden på, nemlig de frivillige organisasjonene og det arbeidet som blir gjort i forbindelse med psykisk helsevern. Jeg registrerer at Mental Helse ofte blir glemt ute i kommunene når midlene skal fordeles. Kommunens ansatte jobber stort sett fra kl. 8 til kl. 16, og jeg vet at det ikke bestandig er mellom de klokkeslettene det er nødvendig med tiltak – det er ofte både på kvelds- og nattetid. Det er en rekke personer som gjør en fantastisk innsats for å ta hånd om dem som har behov for å snakke med noen. Så enkle tiltak kan det egentlig være snakk om.

Jeg registrerer at når kommunene skal fordele sine midler, blir organisasjonsapparatene, de frivillige sådanne, egentlig en salderingspost – de blir tatt lite hensyn til. Og mitt spørsmål til statsråden er: Vil det gå noen signaler fra regjeringshold ut til kommunene om at også de som i organisasjonssammenheng driver dette arbeidet i det stille, på kvelds- og nattetid, blir tilgodesett med noen av de midlene som blir fordelt? Det er store pengesummer det her er snakk om, og jeg tror at disse organisasjonene kan gjøre vesentlig mye ut av det med små midler fra denne potten.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg syns at det er en prisverdig enighet mellom alle partier med hensyn til at man må holde fast ved målene når det gjelder opptrappingsplanen innenfor psykiatri. Jeg forundres over at man fikk en situasjon som den som ble avdekket i 1997, at det kunne utvikle seg så langt, med svikt på så mange områder, og at det hadde kunnet pågå i så lang tid før man endelig fikk både en melding om situasjonen og i kjølvannet av det en opptrappingsplan. Men derigjennom er det også skapt forventninger rundt omkring i landet, hos psykiatriske pasienter, hos pårørende og hos befolkningen for øvrig, og det vil være en svikt – jeg vil si nesten et svik – fra Stortinget hvis vi ikke ivaretar det målet vi har satt oss for denne opptrappingsplanen.

Jeg syns at det er prisverdig at statsråden er så klar som han er, når han gir melding om at det ikke vil bli akseptert noen form for kutt, og at opptrappingsplanen skal følges. Hvis helseforetakene på tross av det kommer med kutt, er de helt på kollisjonskurs både med regjering og storting, og jeg er helt enig med Asmund Kristoffersen i at det må få konsekvenser for dem som er satt til å lede foretakene. Jeg syns, og SV syns det er prisverdig at man får en egen stortingsproposisjon om sykehusøkonomien, som kommer til behandling i Stortinget før revidert nasjonalbudsjett. Vi vil være svært interessert i det som står der, også fordi vi tidligere har gitt signaler om at vi ikke her og nå er beredt til å komme med tilskuddene til sykehusene, før vi ser hva Regjeringen foreslår med hensyn til prioritet. Det kan jo hende at vi vil ha helt andre vurderinger enn det Regjeringen har, men vi syns at tilnær-

mingen her virker ryddig og helt grei, sett med våre øyne.

Det virker som om barne- og ungdomspsykiatrien kanskje er kommet spesielt dårlig ut, fordi man har fått avdekket større behov enn det man kanskje var klar over ved inngangen til opptrappingsplanen. Derfor vil jeg avslutningsvis i denne interpellasjonen spørre statsråden konkret om man ser for seg at ressursinnsatsen der vil bli annerledes og kanskje høyere enn det man forespeilet ved starten av perioden, nettopp fordi man ser at man har ventelister på opptil et og et halvt år, og at man på en del felt i dag må erkjenne at behandlingstilbudet ikke er som det burde være, selv om man følger opptrappingsplanen.

Ellers vil jeg takke alle som har deltatt i debatten. Jeg syns det er veldig positivt at Stortinget entydig gir signal om retningen her og ikke gir uklare signaler med hensyn til hva som er målet.

Presidenten: Presidenten antar at statsråden gjerne vil ha det siste ord.

Statsråd Dagfinn Høybråten: La meg også uttrykke takk til interpellanten for initiativet til denne debatten og tilfredshet med den brede og solide støtte som er kommet fram i debatten når det gjelder en utvetydig styring og oppfølging i forhold til både helseforetak og kommuner for å sikre opptrappingsplanens intensjoner.

Jeg har redegjort for at vi har igangsatt en ajourføring av opptrappingsplanen, slik bl.a. representanten Alvheim var opptatt av. Jeg vil i statsbudsjettet for 2003 redegjøre nærmere for status, utfordringer fremover og ajourføringsarbeidet, og også den mer målrettede strategien for barn og unge.

Jeg tror representanten Ballo har rett i at vi for det første når det gjelder tilbudet til barn og unge, er kommet kortere enn vi burde ha kommet når vi ser på målsettingene i opptrappingsplanen. Det har vi fulgt opp overfor kommunene ved å be om at de prioriterer barn og unge høyere innenfor de bevilgninger Stortinget gir til kommunene, og vi har gitt tilsvarende signaler til helseforetakene. Så får vi gjennom ajourføringsarbeidet avgjøre om man må prioritere denne gruppen enda høyere enn det som lå til grunn i den opprinnelige opptrappingsplanen. Det vil jeg komme tilbake til, men mye tyder på at det er tilfellet.

Når det gjelder de konkrete utfordringer knyttet til økonomien i spesialisthelsetjenesten, har jeg tydelig uttrykt at kutt i bevilgninger til psykisk helse ikke er akseptabelt. Jeg vil imidlertid legge vekt på en helhetlig utbygging og omstrukturering i tråd med intensjonene, og det innebærer bl.a. omlegging til mer aktive behandlingstilbud enn det som f.eks. gis ved mange psykiatriske sykehjem. Det kan isolert sett gi enkeltstående eksempler på plasser som nedlegges, i den hensikt å sikre en oppbygging av mer hensiktsmessige løsninger for å nå de målsettingene som ligger i planen.

Vi er knapt halvveis i opptrappingsplanperioden ennå. Vi må akseptere at det fortsatt tar noe tid før vi er i mål, men jeg opplever at jeg har et utålmodig storting i ryggen når det gjelder å sørge for at vi når de målene som vi har

satt oss. Det tar jeg med meg i det videre arbeidet i kampen for denne pasientgruppen, som i altfor mange år har kommet altfor langt ned på prioriteringslisten.

La meg avslutningsvis også si at i denne sammenheng er samarbeidet med de frivillige organisasjonene særdeles viktig. Vi har gitt slike signaler som representanten Espelund etterlyser, men vi vil også i arbeidet fremover se til at samspillet med de frivillige organisasjonene både på helseforetaksnivå og på kommunenivå blir godt ivarettatt.

Presidenten: Dermed er Stortinget ferdig med behandlingen av sak nr. 1.

S a k n r . 2

Forslag fra stortingsrepresentant Olav Gunnar Ballo på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 21. februar 2002 (jf. Innst. O nr. nr. 23):

«Stortinget ber Regjeringen utrede ressursbehovet for det offentlige helsevesenet slik at lovfestet rett til behandling innen individuelle frister fastsatt på medisinsk grunnlag skal bli reell for alle.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 2048)

S a k n r . 3

Forslag fra stortingsrepresentant Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 19. februar 2002 (jf. Innst. O. nr. 28):

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i pensjonstrygden for fiskere slik at fiskere som blir uføretrygdet før fylte 60 år får tilbakebetalt innbetalt premie til pensjonstrygden for fiskere.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 2048)

S a k n r . 4

Forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Siv Jensen og Per Sandberg om aktiv statsdeltakelse i det brede nasjonale lønnsoppgjør ved å delta med skatte- og avgiftslettelse for å sikre en fremforhandlet kjøpekraftutvikling for alle og at lønnsoppgjøret deretter gjennomføres som et desentralisert oppgjør (Dokument nr. 8:88 (2001-2002))

Presidenten: Presidenten vil foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver gruppe og etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Carl I. Hagen får ordet til debattopplegget.

Carl I. Hagen (FrP): Jeg har store problemer med å se noen reell begrunnelse for hvorfor ikke forretningsordenens bestemmelser om debattene kan legges til grunn. Der har man klare bestemmelser om hvorledes debatter skal organiseres. At det til tider og i samråd med en komite som har avgitt en innstilling hvor alle partienes standpunkter fremkommer, lages andre taletidsfordelinger enn forretningsordenens bestemmelser, er naturlig, men i en sak der det ikke foreligger innstilling – og det behøver det heller ikke – burde det være en fri debatt, særlig når det muligens kan forventes at her vil det være én partigruppe som har ett standpunkt, og en del andre partigrupper et annet standpunkt. Da vil det altså være 5 minutter til den ene partigruppen mot 30 minutters taletid til den andre siden, som – jeg er kanskje litt tidlig ute, men det skulle ikke forbause meg – fortsetter å stå på de konservative, reaksjonære, gammeldage systemer som ikke virker. Det er etter min oppfatning udemokratisk, så jeg tillater meg å foreslå at forretningsordenens bestemmelser om debatter legges til grunn for debatten.

Presidenten: Forretningsordenen forutsetter etter presidentens oppfatning at det er presidentens oppgave å fremlegge et forslag for Stortinget til ordning av debatten, og man må forstå forretningsordenen på dette punkt dit hen at formålet med debatten er å gi Stortinget tilstrekkelig grunnlag for å ta standpunkt til det fremsatte forslag gjennom votering. Slik presidenten ser det, vil den foreslåtte fordeling av taletid gi Stortinget det nødvendige grunnlag for å ta standpunkt til forslaget. Men det foreligger to ulike forslag til ordning av debatten, og presidenten vil da foreslå at man voterer over disse forslag. – Det ringes til votering.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte

presidenten: Stortinget skulle da være rede til å gå til votering når det gjelder spørsmålet om tidsramme for debatten i sak 4.

Det foreligger to forslag: presidentens forslag, om at taletiden begrenses til 5 minutter for hver partigruppe med adgang til tre replikker etter innlegg av hovedtalerne for hver partigruppe og etter innlegg fra statsråder, og forslaget fra Carl I. Hagen, om at det ikke legges noen tidsbegrensning på taletiden i debatten i sak 4.

Det voterer alternativt mellom forslaget fra presidenten og forslaget fra Carl I. Hagen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom forslaget fra presidenten og forslaget fra Carl I. Hagen bifaltes forslaget fra presidenten med 71 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 11.08.12)

Presidenten: Dermed blir rammen for debatten slik som foreslått fra presidentplassen, dvs. 5 minutter taletid til hver partigruppe med adgang til tre replikker etter hovedinnlegg.

Carl I. Hagen (FrP): Lønnsoppgjøret, som så vidt er kommet i gang, er av mange sagt å være meget viktig når det gjelder å sikre konkurransevnen til norske bedrifter som konkurrerer med utenlandske bedrifter, enten på eksportmarkedene eller på hjemmemarkedet. Mange har også uttrykt frykt for at det kommende lønnsoppgjøret muligens kan bli kostbart, og at det kan medvirke til at vi får en omdreining når det gjelder inflasjonsskruen som kan føre til at det høye rentenivået vi allerede har i Norge, kan bli enda høyere. Da synes Fremskrittspartiet det er unaturlig at staten bare passivt er vitne til at det kan skje ting som vil være av negativ karakter for norsk økonomi.

Norge skiller seg dramatisk fra alle andre land ved at statsøkonomien er usedvanlig god, med et overskudd på statsbudsjettet for inneværende år planlagt til i størrelsesordenen 150 milliarder kr, og i motsetning til andre land har man ingen statsgjeld, men tvert om en meget betydelig statlig formue.

Tidligere stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet, Hallvard Bakke, skrev i Dagsavisen for ikke lenge siden at hvis man sikret kjøpekraften og reell kjøpekraftutvikling positiv retning med skatte- og avgiftslettelse i stedet for bruttolønnsøkninger, som det jo legges opp til, så ville det kunne koste mange milliarder. Han skriver:

«Tenker vi oss at alle skal ha en reallønnsvekst på 3 prosent, krever det en skatte- og avgiftslettelse på 20 milliarder kr.»

Det Hallvard Bakke og andre som har kommentert vårt forslag, glemmer, er at alternativet i realiteten er en kostnad for det norske samfunn på det dobbelte beløp. For hvis man skal oppnå den samme kjøpekraftutviklingen gjennom de tradisjonelle, konservative, reaksjonære systemene, som ikke ser på skatter og avgifter, ikke ser på renter, ikke ser på statsøkonomien, vil det være arbeidsgiverne som blir påført den dobbelte kostnad, på 40 milliarder kr, fordi man da også må ta hensyn til at man skal dekke inn skatter og arbeidsgiveravgift. Så hvis kjøpekraften reelt sett skal øke med 20 milliarder kr ved at man deler ut 20 milliarder til lønsmottakerne over det ganske land, skal jo bedriftene også dekke skatten for å få netto utbetalt 20 milliarder. For de fleste kan man si at skattetrykket, når vi inkluderer arbeidsgiveravgiften, vil være på 50 pst. marginalt, og da er kostnaden det dobbelte. Det kan være greit for det offentlige, som også vil få inntekter i form av at bedriftene må betale skatter og ar-

beidsgiveravgift, og vil ha råd til å dekke sine økte lønnskostnader, men for de konkurranseutsatte bedrifter – for «gutta på gølv» i Fellesforbundet – må det åpenbart være langt bedre at man i stedet for å sikre sin kjøpekraft ved å påføre sin egen arbeidsplass økte kostnader, får beholde mer av den lønnen man allerede har.

Man får altså sikret sin kjøpekraft i form av at man får beholde mer av sin bruttolønn og får utbetalt mer av den, samtidig som staten kan redusere inflasjonen gjennom noe generelle avgiftslettelse av allmenn karakter, hvor det mest naturlige ville være å vurdere merverdiavgiften, som gjelder alle. Da vil staten ved først å redusere noe på avgiftstrykket kunne bidra til en lavere prisstigning. Derav kunne man også legge grunnlaget for en lavere rente, fordi den nå styres etter prisstigningen. Og når man så gir en skattelettelse, særlig i bunnen for dem med lavere og midlere inntekter, slipper de bedrifter som er konkurranseutsatt, å bli rammet. Mange av disse sliter med å få endene til å møtes, og mange sier også at de av og til er nødt til å si opp, legge ned eller avvikle. *Da* er det mange i denne sal som sier at det er negativt å få en avvikling av konkurranseutsatt sektor. Og da er jo faktisk den beste medisinen for å sikre arbeidsplassene i konkurranseutsatt sektor at staten lar være å ha så høye skatter på bruttolønnen, og at man sikrer de nasjonale lønnsoppgjørene når det gjelder kjøpekraftutvikling, som vi forutsetter at man forhandler frem mellom staten og hovedpartene i arbeidslivet. Deretter følger et rent desentralisert oppgjør, hvor det vil være lønsevnen til den enkelte bedrift som er utslagsgivende.

Dette er sunn fornuft i forhold til den økonomiske situasjonen Norge er oppe i. Hittil har det ikke vært noen innsigelser mot dette som overhodet har vært forsøkt begrunnet, så vi hadde håpet at man nå ville ha litt nytenkning, men jeg frykter for at det som vanlig vil være Fremskrittspartiet som først står alene om nytenkningen. De andre trenger noen år før de oppfatter fornuften i det vi sier.

Presidenten: Så lang taletid blir det under ingen omstendighet!

Tore Nordtun (A): Vi vil ha en prinsipiell tilnærming til dette forslaget som er fremsatt nå, og ikke gå inn i realitetene slik som forrige taler gjorde. Etter vår oppfatning vil det å ta denne saken opp til realitetsbehandling bryte med all praksis og alle institusjoner i arbeidslivet. I den grad dette skal tas opp til behandling, er det en klar budsjettsak og må tas opp i budsjettbehandlingen, etter vår oppfatning. Forhandlingene i arbeidslivet er allerede startet opp, og det er nettopp årets budsjett som delvis ligger til grunn for de forhandlingene som pågår. Hr. Hagen stemte jo for det budsjettet som er en del av utgangspunktet for de forhandlingene som pågår. På dette grunnlag må forslaget tas raskt opp til behandling, og det må avvises.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Carl I. Hagen (FrP): La meg først oppklare den misforståelsen som hr. Nordtun har gjort seg skyldig i. Saken er ført opp til realitetsbehandling. Det er realitetene vi snakker om, og det som er til drøftelse, er forslaget i Dokument nr. 8:88. Det er altså ikke behandlingsmåten vi diskuterer. Den er ferdigdiskutert, det er realitetene vi nå drøfter.

Så sier hr. Nordtun at lønnsforhandlingene er i gang mellom partene. Ja, det er helt riktig. Det som vårt forslag går ut på, er at staten f.eks. igjen innkaller Kontaktutvalget og fremholder for partene at det er mulig at staten kan bidra i lønnsoppgjøret gjennom å forhandle frem med partene nedjustering av noen skatter, f.eks. gjeldende fra 1. mai, endring i noen av skattenivåene, f.eks. med virkning fra 1. mai, slik at man unngår en generell økning i bruttolønningene på nasjonalt plan, som alle vet vil påføre arbeidsgiverne økte kostnader, ikke bare i form av økt bruttolønn, men også i form av økt arbeidsgiveravgift. I de konkurranseutsatte bedriftene tror jeg veldig mange av «gutta på gølvet», som tidligere stemte på Tore Nordtuns parti, vil ha stor sans for at man slipper å påføre f.eks. verftsindustrien, verkstedindustrien og treforedlingsindustrien som sliter på eksportmarkeder, økte kostnader både til bruttolønnsvekst og til arbeidsgiveravgiftsøkning, hvis «gutta på gølvet» fikk bedret sin kjøpekraft i form av at de fikk beholde mer av sin egen inntekt. Mitt spørsmål til Nordtun er: Hvorfor er det galt å sikre kjøpekraften til vanlige lønsmottakere i form av skattelettelser? Hvorfor er det så viktig for hr. Nordtun at det er bedriftene og arbeidsplassene som på død og liv må påføres ytterligere kostnader?

Presidenten: Presidenten er i tvil om den gjentatte gruppe «gutta på gølvet» er i samsvar med likestillingsloven.

Tore Nordtun (A): Hagens replikk til meg kunne ha vært et godt innlegg i en budsjettdebatt, og det var nettopp derfor jeg viste til budsjettet. Jeg er helt enig med Hagen i mange ting, og det er mange grupper som må sikres kjøpekraften, og det skal vi også gjøre via avgifts- og skattepolitikken. Det skulle bare mangle. Men dette er en budsjettsak som vi behandler på ordinær måte ved budsjettbehandlingen til høsten. Hvis Hagen i forbindelse med dette forslaget vil ta opp at vi skal legge om skattepolitikken, skal da Fellesforbundet i neste uke gå i forhandlinger med hr. Foss? Hvem skal være meklingsinstitusjon, osv., osv., osv. Det er ikke aktuelt å drøfte denne saken her i dag. Dette er en budsjettsak. Hagen har stemt for budsjettet som ligger til grunn for lønnsforhandlingene. Det må Hagen ta konsekvensene av, og så får han komme tilbake igjen til høsten. Arbeiderpartiet skal også til høsten komme med forslag til skattelettelser for dem som trenger det mest.

Carl I. Hagen (FrP): Det er ikke slik som hr. Nordtun sier, at man, fordi man har vedtatt et statsbudsjett, i løpet av året ikke drøfter endringer av det vedtatte statsbudsjett. Faktisk har det mange ganger vært slik at det

under drøftelser om revidert nasjonalbudsjett har vært vanlig å fremme forslag om endringer i det vedtatte budsjett, også endringer i skatter og endringer i avgifter. Det er ikke noe nytt i det hele tatt at man legger inn det.

Men det hr. Nordtun og Arbeiderpartiet tydeligvis ikke har forstått, er at det vi foreslår, er at staten skal gå inn og forhandle sammen med de to partene om et bidrag fra statens side i form av skatte- og avgiftsendringer. Da skal partene, som en motytelse til det, ikke ha nasjonale forhandlinger om generelle lønnstillegg for alle. Motytelsen er at da vil resten av lønnsoppgjøret være den desentraliserte formen, basert på de lokale arbeidsmarkedene, basert på bedriftenes lønnsevne. Vi går inn i en systemendringsdebatt. Hvis det er noen praktiske problemer, vil jeg bare henvise hr. Nordtun til 1970-tallet, hvor arbeiderpartiregjeringen nettopp gjorde dette i de såkalte Kleppe-pakker, med det kombinerte oppgjøret. Det er det vi tar til orde for å se på. Den gangen kan vi si at det bidrog til en del positive ting, noe hr. Kleppe påpekte i en artikkel i Dagsavisen for noen uker siden, hvor han satte Thorbjørn Jagland, Arbeiderpartiets leder, ganske godt fast fordi han hadde gitt en feilaktig fremstilling av det som skjedde. Ulempen den gang var at staten ikke hadde overskudd og måtte senere dekke det inn. Nå har staten et betydelig overskudd, og den alternative måten, det tradisjonelle, reaksjonære, konservative lønnsoppgjøret, påfører norsk samfunnsøkonomi det dobbelte kostnadsbeløp i forhold til hvis man eventuelt ordner dette i form av skatte- og avgiftslettelser. Da ville man sannsynligvis også få grunnlag for en lavere prisstigning og derved lavere rente. Men det er altså en realitetsdebatt som Stortinget fører i dag, ikke en debatt om tidspunkter.

Tore Nordtun (A): Det er mange ulike innfallsvinkler og diskusjoner mellom partene i arbeidslivet når de skal føre lønnsforhandlinger. Det er klart at også bedriftene skal ha et økonomisk grunnlag, slik at de kan gi lønnsforhøyelse, selvfølgelig. Men som jeg sa i et tidligere innlegg, er dette en totalpakke, en budsjettpakke. Jeg bare konstaterer at spesielt dette året har medlemsorganisasjoner og fagforbund ønsket lokale forbundsvisse oppgjør og ingen samordnede oppgjør. Jeg har tillit til at partene i arbeidslivet, ut fra de budsjettene som også hr. Hagen har vært med og lagt til grunn, kommer fram til ordninger og til et lønnsoppgjør som er til å leve med for alle parter.

Harald T. Nesvik (FrP): Representanten Nordtun gir uttrykk for at han ikke vil diskutere dette fordi vi har vedtatt et statsbudsjett. Da kan man jo sette spørsmålstegn ved en del av det vi driver på med resten av året i denne salen. Vil det si at Arbeiderpartiet til enhver tid føler seg avskåret fra å fremme forslag som vil ha budsjettmessige konsekvenser utover året, fordi man allerede har vedtatt et statsbudsjett? Jeg vil ta et par eksempler. Først vil jeg nevne trygdeoppgjøret, som vi forhandler om i mai hvert år. Vel, vi har vedtatt et statsbudsjett, men vi forhandler likevel om et trygdeoppgjør og justerer trygdeoppgjøret, slik at det skal være i samsvar med den

øvrige utviklingen i samfunnet når det gjelder regulering av grunnbeløp i folketrygden. Vel, vi har vedtatt et budsjett.

Vi skal også behandle en sak i år som gjelder at man skal fram til et oppgjør med fylkeskommunene i forbindelse med den statlige overtakelsen av sykehusene. Vel, vi har allerede vedtatt et statsbudsjett. Føler da Arbeiderpartiet at bordet fanger i denne salen? Ønsker man at denne salen faktisk skal være avskåret fra å komme med positive innspill som vil påvirke næringslivet, nemlig konkurranseutsatt industri, på en positiv måte, og skal Stortinget være avskåret fra enhver mulighet i løpet av året til å komme med innspill her? Er det det Arbeiderpartiet ønsker?

Så til noe som går på nettopp denne saken. Er det ikke det viktigste også for Arbeiderpartiet at kjøpekraftutviklingen for den enkelte ansatte i dette land blir opprettholdt, slik at man får et skikkelig lønnsoppgjør? Eller er det rett og slett slik at det viktige er at det er organisasjonene som skal sitte med makten, og ikke nødvendigvis at kjøpekraftutviklingen blir forbedret?

Tore Nordtun (A): Selvfølgelig er ikke Stortinget avskåret fra noe som helst når det gjelder budsjettet. Men skatte- og avgiftspolitikken hører til i budsjettet, og den blir vedtatt om høsten.

Når det gjelder større ting, i forhold til landbruksoppgjør, trygdeoppgjør osv., ligger det også føringer i de budsjettpakken vi har vedtatt, som ligger til grunn for de videre forhandlingene. Selvfølgelig skal vi også ta det innover oss. Jeg må jo si at det er en rørende omtanke Fremskrittspartiet i dag plutselig viser for fagforeningene. Det er ikke så lenge siden Fremskrittspartiet i Budsjett-innst. S. I for 2000-2001 på side 32 skrev følgende i sin komitemerknad:

«Disse medlemmer vil begrense organisasjonenes makt på arbeidsmarkedet. Disse medlemmer mener "solidaritetsalternativet" er et skjørt grunnlag å basere den langsiktige utviklingen i sysselsettingen på.»

Den gangen hadde ikke Fremskrittspartiet mye tillit til fagforeningene. De ville begrense den makten. Arbeiderpartiet er opptatt av helheten, og Arbeiderpartiet er opptatt av at vi i skatte- og avgiftspolitikken skal ha en innvinkling slik at lettelser skal komme dem som har minst, til gode. Men å føre et lønnsoppgjør inn i Stortingets sal og holde på å forhandle her er helt utenfor vanlig kutyme.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Jan Tore Sanner (H): Forslaget til Carl I. Hagen og Fremskrittspartiet reiser tre sentrale spørsmål: om staten skal være en aktiv deltaker i lønnsoppgjør, om lavere avgifter gir lavere rente, og om skatte- og avgiftslettelser gir grunnlag for et mer moderat lønnsoppgjør. Det første spørsmålet er i denne sammenheng det prinsipielle og også det viktigste i denne diskusjonen. Forslaget innebærer et pålegg om at staten skal gripe direkte inn i lønnsforhandlingene mellom arbeidsgiverne og arbeids-

takerne. Det strider mot den frie forhandlingsretten og prinsippet om at inntektsoppgjørene er partenes ansvar.

Jeg er overrasket over at Fremskrittspartiet i denne saken ønsker å gripe så aktivt inn i den frie forhandlingsretten. Da disse spørsmålene var oppe bl.a. våren 1988, da man diskuterte lov om inntekts- og utbyttestopp, kom Fremskrittspartiet ved Carl I. Hagen med et langt og prinsipielt forsvar for den frie forhandlingsrett, og advarte sterkt mot at staten skulle gripe direkte inn og underbygge de korporative tendensene i samfunnet. Det er jo nettopp det man gjør med dette forslaget, ved å flytte sentrale spørsmål ut av parlamentet og den demokratiske prioriteringen som foretas i Stortinget, og over til en diskusjon mellom staten og partene. Skatte- og avgiftsspørsmålet er også et spørsmål som har betydning utover hva det betyr for kjøpekraften for folk flest. Jeg er enig i at skatte- og avgiftsspørsmålet er viktig i forhold til kjøpekraft, og at det er viktig i forhold til at folk skal få beholde mer av sin egen inntekt, men skatte- og avgiftssystemet er utformet også ut fra en rekke andre hensyn, nemlig spørsmål knyttet til effektivitet i økonomien. I tillegg er også skatte- og avgiftssystemet en viktig del av finanspolitikken.

Ved å gjøre spørsmålet om skatte- og avgiftspolitikken til et spørsmål om forhandling mellom staten og partene i arbeidslivet vil man ikke kunne ta tilstrekkelig hensyn til dette. Men det prinsipielle spørsmålet er hvorvidt vi skal flytte spørsmålet om utforming av skatte- og avgiftssystemet ut av parlamentet og over til en diskusjon mellom partene. Det vil Høyre advare veldig sterkt imot.

Videre sier Fremskrittspartiet i sitt forslag:

«Det er også en god grunn til at fagbevegelsen burde forlange en lavere prisstigning gjennom nedsettelse av noen avgifter slik at sentralbanken kunne sette renten ned.»

Det bygger på den misforståelsen som Fremskrittspartiet og Carl I. Hagen ynder å repetere, nemlig at lavere avgifter vil føre til lavere rente. Det er direkte i strid med den forskriften som Norges Bank legger til grunn for pengepolitikken, hvor det konkret er understreket at Sentralbanken *ikke* skal ta hensyn til effekter på konsumprisen som skyldes endringer i avgifter. Med andre ord: Påstanden om at lavere avgifter gir lavere rente, er ikke i tråd med den forskriften som Norges Bank styrer etter.

Så til det siste spørsmålet, om skatte- og avgiftslettelser gir grunnlag for et mer moderat lønnsoppgjør. Der er Høyre og Fremskrittspartiet på linje. Vi reduserer skatter og avgifter fordi vi bl.a. tror at det kan gi et grunnlag for et mer moderat lønnsoppgjør. Men det ønsker vi å gjøre i forbindelse med den ordinære budsjettbehandlingen.

Til slutt: Jeg registrerer også at Carl I. Hagen bruker hensynet til konkurranseutsatt sektor som et viktig argument i sitt innlegg. La meg der bare vise til den siste rapporten fra Finansnæringens Hovedorganisasjon, hvor de sier: «Den økte bruken av oljepenger i norsk økonomi er hovedmotoren bak nedbyggingen av konkurranseutsatt sektor.» Med andre ord: Hvis det er slik at man ønsker å

ta hensyn til konkurranseutsatt sektor, er ikke svaret at man skal bruke mer oljepenger.

La meg også vise til at forslaget fra Fremskrittspartiet ikke er ønsket spesielt velkommen av sentrale aktører i lønnsoppgjøret, og jeg vil på denne bakgrunn anbefale Høyres gruppe å stemme imot forslaget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Carl I. Hagen (FrP): Vårt forslag har selvsagt ingen innvirkning på den frie forhandlingsrett. Tvert om – det som ligger i forslaget, er at staten tar kontakt med partene og sier at den er interessert i å bidra til, i form av skatte- og avgiftslettelser, et bedre lønnsoppgjør som sparer arbeidsgiverne for kostnader. Hvis partene sier nei takk, det vil vi ikke ha, vi har det så bra at vi vil svært gjerne dekke alle kostnadene våre selv, og vi er parat til å ha et dyrt oppgjør, det spiller ingen rolle, så har vi i hvert fall forsøkt – det er et tilbud.

I 1988 forbød man ved lov partene å gjøre noe. Det er innгриpen, det! Og jeg står helt fast på det meget gode innlegget som Sanner refererte til – i hvert fall det prinsipielle innlegget fra den gangen. Her er det et tilbud til partene om at man i dette lønnsoppgjøret når det gjelder de nasjonale forhandlinger, sikrer kjøpekraften i form av skatte- og avgiftslettelser, og deretter forhandles det kun desentralisert. Hvis partene sier nei, så har vi forsøkt. Da kan heller ikke partene komme og klage etterpå. Det er litt av poenget.

Det er dessverre slik når det gjelder forskriftene – og dette er et av de beste eksemplene – at norsk økonomi ikke styres basert på terrenget, ikke styres basert på realøkonomien, men styres basert på et kart som skredderøkonomene i Finansdepartementet har laget. Og for faktisk å hindre Stortinget i å ta ansvar ved å gjøre noe som kan medføre at vi får en lavere prisstigning, nemlig innføre lavere avgifter, har altså Regjeringen i en forskrift eksplisitt sagt til Norges Bank: Dere skal ikke ta hensyn til realøkonomien, at prisene ikke stiger noe særlig, og dere skal late som om de avgiftslettelsene som Stortinget har vedtatt, ikke har vært vedtatt. Det er jo det som er galt – at man styrer basert på et kart over økonomien sånn som man har laget det i Finansdepartementet, eller i Statistisk Sentralbyrå. Det som burde være konklusjonen på det Jan Tore Sanner nå sa, var en direkte oppfordring til Regjeringen om å endre forskriften, og si til Norges Bank at de skal se på realøkonomien. Dersom Stortinget har vedtatt avgiftslettelser som gjør at prisstigningen blir lavere, er det nettopp det som også gir grunnlag for rentenedsettelse. Men man er så opptatt av å holde seg til teorien. Og da vil jeg også si at om Arne Skauge, den tidligere finansministeren fra Høyre, i Finansnæringsens Hovedorganisasjon mener noe, skal det ikke legges noe mer vekt på det enn det Jan Tore Sanner sier, for det er teori. Det kommer an på *hvorledes* man eventuelt bruker et overskudd i statsbudsjettet, ikke *om* det brukes. Man må omtrent være i Finansdepartementet eller finanspolitisk talsmann for Høyre for å få seg til å si at det blir ingen lavere prisstigning hvis vi setter ned avgiftene.

Kan Jan Tore Sanner vennligst forklare hvorfor det er slik at lavere avgifter ikke medfører prisnedsettelse, når det var den argumentasjonen alle brukte i forbindelse med halvering av momsen på matvarer?

Presidenten: Presidenten beklager at han glemte å sette i gang klokken på riktig tidspunkt, slik at replikken ble 50 pst. lengre enn den skulle ha vært.

Jan Tore Sanner (H): Nå har ikke jeg hevdet at lavere avgifter ikke skulle gi lavere prisstigning. Det er ikke det denne saken dreier seg om. Spørsmålet er om det er en automatikk i at lavere avgifter vedtatt av Stortinget gir lavere rente. Det var der jeg henviste til denne forskriften, og jeg synes det er interessant at Hagen nå erkjenner at forskriften eksisterer, og at dersom man skal legge et annet grunnlag, må også det legges for Norges Bank.

Men denne forskriften er jo ikke laget for å plage Carl I. Hagen og Fremskrittspartiet, den er laget fordi man bl.a. ut fra økonomisk teori, men også praksis, har sett at dette er fornuftig. Det er ikke slik at det bare er Finansnæringsens Hovedorganisasjon som har pekt på at økt bruk av oljeinntekter går ut over konkurranseutsatt sektor. Det er også understreket fra IMF og fra de fleste andre. Men det jeg er enig med Carl I. Hagen i, er at det også er et spørsmål om hvordan man bruker de økte oljeinntektene. Og det er grunnen til at Høyre og Fremskrittspartiet er enige om at hovedandelen av de økte oljeinntektene man skal bruke, bør man bruke på skatte- og avgiftslettelser, for det gir mindre press i økonomien enn økte offentlige utgifter.

La meg til slutt si at det man ber om her, er en aktiv statsdeltakelse. Og jeg oppfatter det som å gripe inn i den frie forhandlingsrett. Jeg registrerer at Carl I. Hagen er uenig i det, men det er iallfall slik jeg leser hans forslag.

Gjermund Hagesæter (FrP): Eg konstaterer at Jan Tore Sanner reagerer sterkt på forslaget om aktiv statsdeltaking, og at han også er tvilende til at dette er fornuftig. Då må eg minne om at vi har erfaring med dette frå andre land, m.a. Irland, der finanskomiteen var på studietur. I Irland har ein hatt ei aktiv statsdeltaking i lønnsoppgjera i form av å delta med skattelette, og det har gitt veldig gode resultat der. Som vi kjenner til, har også Irland hatt ein veldig sterk vekst i verdiskapinga og ei positiv økonomisk utvikling på mange måtar.

Då er mitt spørsmål til representanten Jan Tore Sanner: Dersom dette verkar positivt i Irland, noko det gjer, kvifor vil ikkje dette verke positivt også i Noreg? Kva er det som gjer Noreg spesiell i denne samanhengen, slik at tiltak som er positive i Irland, ikkje er positive i Noreg?

Jan Tore Sanner (H): Jeg vedstår meg turen til Irland sammen med bl.a. Hagesæter. Det jeg syntes var spesielt interessant i Irland, var å se hvordan den tiltakende skattekonkurransen mellom land virker, at både land og områder nå senker skatter og avgifter og bedrer rammebetingelsene for næringslivet for å tiltrekke seg inves-

teringer. Det er interessant, og det er noe som i aller høyeste grad også er relevant for Norge.

Når det gjelder den aktive statsdeltakelsen i lønnsoppgjørene, som også er praktisert i Irland, er det særskilte grunner til at det har vært spesielt vellykket der, bl.a. knyttet til at de i utgangspunktet hadde et mye lavere velstandsnivå enn det vi har, og at de også har en betydelig høyere arbeidsledighet, en større arbeidsreserve, enn det vi har i Norge, hvor vi har en mye fullere kapasitetsutnyttelse.

Det vi derimot fikk påvist i Irland, og som også ble erkjent som et visst problem, var at denne aktive statsdeltakelsen i lønnsoppgjørene har bidratt til at stadig mer makt og innflytelse er flyttet fra parlamentet og over til regjering og departement. Og jeg har ikke oppfattet det dit hen tidligere at det har vært en primær oppgave for Fremskrittspartiet å flytte beslutningene ut av Stortinget og gi Regjeringen større fullmakter. Jeg syns spørsmålet om både skatte- og avgiftsnivået og innretningen på systemet er et så pass sentralt spørsmål at det i aller høyeste grad skal tillegges parlamentet.

Carl I. Hagen (FrP): Først til presidenten, som snakket om taletid i stedet og 50 pst. 50 pst. av 120 sekunder er faktisk 60 sekunder og ikke 10 sekunder.

Jeg har to spørsmål til representanten Sanner. Er han enig i at kostnaden for norsk økonomi er mye høyere hvis man sikrer kjøpekraftutviklingen for alle gjennom å øke bruttolønningene, enn den vil være hvis man sikrer nøyaktig den samme kjøpekraftutviklingen i form av skatte- og avgiftslettelse? Er han enig i at hvis en person f.eks. skal ha 10 000 kr netto mer i lommeboken, og man gjør det gjennom skatte- og avgiftslettelse, så koster det 10 000 kr, men hvis man skal gjøre det med den reaksjonære og konservative metoden, nemlig i form av å øke bruttolønningen og arbeidsgiveravgiften for bedriften, så vil det koste ca. 20 000 kr for bedriften – jeg legger da inn arbeidsgiveravgiften på toppen av marginals-katten hvis den er i størrelsesorden 40 pst.? Altså: Kostnaden for norsk økonomi er større og blir fordelt på bedriftene ved å bruke den konservative, reaksjonære måten, men hvis man bruker skatte- og avgiftslettelse, vil man kun redusere overskuddet i statsbudsjettet. Er han enig i det faktiske forhold?

Når det gjelder den statlige deltakelsen: Greier han ikke å se forskjellen på at staten kommer med et tilbud om å bidra slik at partene frivillig velger å akseptere skatte- og avgiftslettelse til erstatning for en generell bruttolønnsøkning, og det at staten faktisk ved lov forbyr partene å øke lønningene i det hele tatt?

Presidenten: Presidenten konstaterer at når det gjelder reglene for prosentrekning, er det full enighet mellom representanten Hagen og presidenten.

Jan Tore Sanner (H): Jeg er enig med representanten Carl I. Hagen i at det er forskjell på å gi et tilbud og det at man gjennom lov påtvinger partene noe. Men jeg antar at det fra Fremskrittspartiet og Carl I. Hagen ligger

et ønske om at staten skal være en aktiv deltaker. Og det er der våre veier skiller. Jeg ønsker ikke at staten skal være en aktiv deltaker på linje med det som det legges opp til i forslaget fra Fremskrittspartiet.

Når det gjelder det andre spørsmålet, er jeg også enig i at kostnadene for bedriftene er høyere dersom man skal sikre kjøpekraften gjennom økt bruttolønn, enn hvis man skal sikre den gjennom skatte- og avgiftslettelse. Det tilhører barnelærdommen at lavere skatter og avgifter gir bedre grunnlag for et moderat lønnsoppgjør i god konservativ ånd. Men det spørsmålet som gjør at våre veier allikevel skiller, er spørsmålet om staten skal fremforhandle endringer i skatte- og avgiftssystemet og -nivået gjennom forhandlinger med partene, eller om det er spørsmål som skal avklares gjennom de årlige budsjettbehandlingene, hvor man også skal ta hensyn til andre ting enn bare kjøpekraftutviklingen, nemlig effektiviteten i økonomien og den totale finanspolitikken. Og der vil jeg forsvare at det er parlamentet som skal foreta den avveiningen, og at det ikke skal avklares gjennom forhandlinger mellom partene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Øystein Djupedal (SV): La meg starte med konklusjonen: Dette er et forslag som selvfølgelig ikke får SVs støtte. Det skyldes en kombinasjon av flere forhold, og jeg skal ta det etter tur.

Det er selvfølgelig brysomt at man har et demokrati, og demokratiet er en kostbar historie, dessverre. Men likevel er demokratiet noe av det mest kloke vi har. Det at man har parter som sammen diskuterer i et arbeidsliv, har vist seg å være en hensiktsmessig og fornuftig modell. Det finnes mange alternative modeller til denne. Mussolini har prøvd én, og andre har prøvd andre modeller der staten aktivt trekkes inn som en viktig premissleverandør. Det har over tid ikke vist seg å være spesielt klokt. Jeg tror at dette ansvaret som partene skal ha, bidrar til at ansvaret også ligger hos partene. Det betyr at det er en demokratisk rett i arbeidslivet at man faktisk skal ha denne type forhandlinger, som offentlige myndigheter i liten grad skal blande seg inn i.

Så sies det i dette forslaget – og det er her dette forslaget er helt blindt for logikk – at staten skal tilby skattelettelse, og så skal man desentralisere lønnsdannelsen. Man skal altså på denne måten forby sentrale lønnsforhandlinger, men tillate lokale. Dette er en logisk tankekollaps, som mye annet i dette forslaget, og dette er SV substansielt uenig i. I den grad man er opptatt av fordelingspolitikk, i den grad man er opptatt av at lønn er et virkemiddel for å utjevne forskjeller, er det klart at det å desentralisere lønnsdannelsen til den enkelte bedrift vil bidra til større lønnsforskjeller. Det betyr at SV er substansielt uenig i denne tilnærming. Vi mener også at det er partenes ansvar og rett å ønske om man skal ha sentrale forhandlinger, eller om deler av dette skal desentraliseres til den enkelte bedrift og virksomhet. Dette er det ikke Stortinget som skal ha noe med å gjøre, det er partene som sammen må finne ut hvordan dette skal skje. I

realiteten har det skjedd slik i de senere år, og det vil sikkert skje i år også, at man har sentrale oppgjør som gir en 50-øring eller 1 krone, og så vil resten av lønnsdannelsen skje i den enkelte bedrift. Hvis man er opptatt av større grad av likhet i lønnsdannelsen, er Hagens modell det mest eklatante eksempel på at vi vil få større lønnsforskjeller i norske bedrifter.

Så er spørsmålet om ikke staten kan bidra på en eller annen måte. Det har staten historisk sett ofte gjort. Det har kommet etter henvendelse fra partene. I all hovedsak, bortsett fra helt ekstreme tilfeller knyttet til lønnslov – det var på 1980-tallet – og Kleppe-pakker, har statens bidrag som regel vært knyttet til sosiale forhold. Vi vil se mange eksempler også i årets oppgjør der staten nødvendigvis må spille en rolle. I år er dette særlig knyttet til pensjon, som jeg vil tro er et spørsmål som partene vil ta opp med Regjeringen. Tidligere har vi sett det knyttet til etterutdanning, vi har sett det knyttet til svangerskapspermisjon, vi har sett det i forhold til sykelønn – mange ulike forhold som er av sosial karakter og som er allment. I Norge har vi også lang tradisjon for at denne type forhandlinger skjer hos partene. Over tid allmenngjøres dette og går inn som en del av norsk lov. Det betyr at dette er et spesielt ansvar som partene har, et ansvar som partene har vist å bruke med stor klokskap.

Pensjonsspørsmålet, som i år ligger som en viktig del av lønnsoppgjøret, skal selvfølgelig Stortinget og Regjeringen etter tur behandle. De premisene som legges i oppgjøret, om hvordan man skal løse tjenestepensjonsspørsmålet, altså tilleggs pensjonsspørsmålet, er dypest sett et politisk spørsmål. Men det er viktig å få med disse signaler, og det er også viktig at Regjeringen deltar i drøftelser med partene om dette, uten å konkludere. Regjeringen kan altså ikke konkludere uten Stortingets samtykke.

Så til det siste spørsmålet som går på skattelettelser som skal erstatte lønn. La meg bare si det slik at i SV ønsker vi selv å bestemme hvor vi ønsker å gi lettelse og hvor vi ikke ønsker å gi lettelse. Det betyr at vi har ingen interesse av – og det bør ingen i Stortinget ha – å desentralisere dette eller gi denne fullmakten til en regjering, at den på vegne av Stortinget skal si at nå skal vi redusere momsen, redusere denne avgift eller denne skatt. Dette er et politisk spørsmål der man vil ha ulik politisk tilnærming. Det ville være livsfarlig for et demokrati om man gav fra seg denne retten til en regjering – endog en svak mindretallsregjering dominert av et høyreparti – som på vegne av et storting skulle få en fullmakt til å gi dette i et lønnsoppgjør. Det er jo riv ruskende «tullat», for å bruke et godt trønderisk uttrykk. Det håper jeg også at representanten Hagen skjønner når han får tenkt seg litt mer om.

Jeg mener at det er Stortingets og Regjeringens ansvar å passe på hva Stortingets og Regjeringens ansvar er. Og jeg mener at det er partenes ansvar å passe på hva som er partenes ansvar. Dette er en skjør balansegang som man kan trække over en og annen gang, men det å gjøre det til et prinsipp – som representanten Hagen nærmest nå gjør – blir etter mitt skjønn å komme langt ut på vidåtta. Det

er prøvd i ulike diktaturer tidligere – med ikke spesielt stor suksess.

Presidenten: Presidenten er i tvil om godt trønderisk er i samsvar med parlamentarisk språkbruk, så presidenten vil anta at uttrykket bare har gyldighet for trøndere.

Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP): Først en liten kommentar når det gjelder selve forslaget: Her står det at man skal fremforhandle en kjøpekraftutvikling som sikres alle ved skatte- og avgiftsendringer. Det som er tilfellet, er at det i forbindelse med behandlingen av trygdeoppgjøret i Stortinget avholdes møte i forkant, slik at partene blir enige om hva som har vært den faktiske lønns- og prisutviklingen i samfunnet, før man begynner å forhandle om selve grunnbeløpet.

Så har jeg et par spørsmål til representanten Djupedal. I sitt innlegg påpekte Djupedal at hvis man overlot til lokale forhandlinger å forhandle om lønnsdannelsen, ville det skape økte forskjeller. Da er det betimelig å spørre representanten Djupedal: Er man fullstendig imot bruk av lokale forhandlinger? For det må jo være konsekvensen av det Djupedal sier. For selv om man i dag, i tillegg til at man har sentrale forhandlinger, også har en glidning lokalt, er spørsmålet – i henhold til det resonnementet som Djupedal kom med fra denne talerstolen i sted – om det vil medføre at man får økte forskjeller i Norge. Og er det også slik at SV mener at lønnsdannelsen i samfunnet skal skje helt uavhengig av bedriftenes lokale bæreevne? Er det slik at den sentrale avtalen da vil være mye viktigere enn arbeidsplassene i den enkelte bedrift? Vi er faktisk i en situasjon der en del bedrifter i distriktene ikke har mulighet til å bære økte utgifter framover fordi konkurranseevnen blir svekket.

Spørsmålet mitt til Djupedal er: Vil man fra SVs side forby lokale forhandlinger, som da må være konsekvensen?

Øystein Djupedal (SV): Jeg vet ikke om det er parlamentarisk språkbruk å si huffa meg. Men la meg tillate meg å si det, for dette gikk over stakk og stein.

Å sammenligne et trygdeoppgjør med et lønnsoppgjør håper jeg representanten Nesvik, når han får tenkt seg om, skjønner ikke er spesielt relevant.

Partenes ansvar i lønnsoppgjøret et følgende: Man skal legge rammer for hvordan dette skal foregå. Som regel er det en kombinasjon av sentrale og lokale forhandlinger. Veldig mange spørsmål løses best lokalt. Også en del lønnsoppgjør løses lokalt. Jeg har selv lang erfaring fra å forhandle i både lønnsoppgjør og pensjonsspørsmål i lokale forhandlinger, og jeg synes det er en spennende og utfordrende bit. Da sitter man selvfølgelig med arbeidsgiveren rett foran seg, og man vet at hver krone man får, har på bunnen å gjøre. Dette er selvfølgelig det ansvaret og den krevende balansegangen dette er. Når representanten Nesvik – med all respekt – snakker om at SV ønsker å forby lokale forhandlinger, vil jeg spørre hvor dette begrepet kommer inn. Vi snak-

ker om at dette er et ansvar som tilligger partene, og som jeg som stortingspolitiker faktisk har tenkt å la partene styre med. Men det er merkelig at hver gang man snakker med Fremskrittspartiet, blir det plutselig en sånn total logisk kollaps. Det fins jo ikke logikk i den replikken – med all respekt. Vi ønsker ikke å forby noe som helst. Men jeg vil si at dette er et ansvar som partene faktisk skal få, og har. Og vi ønsker at det skal være sånn.

Presidenten: Presidenten vil anta at «huffa meg» er et så vidt sivilisert uttrykk at det må kunne passere.

Gjermund Hagesæter (FrP): Norsk konkurransevne er blitt svekt markant dei siste åra. Dette kuldast både at vi har fått ei styrking av krona, og at vi har fått ein lønnsauke som har vore forholdsvis sterk i Noreg.

Dersom ein ikkje får til ei aktiv statsdeltaking i årets lønnsoppgjer, så tyder alt på at norsk konkurransevne vil bli svekt ytterlegare i år. Og då har eg følgjande spørsmål til representanten Djupedal: Er representanten Djupedal bekymra for denne utviklinga, eller meiner SV at ei slik utvikling, med stadig svekt norsk konkurransevne, er heilt uproblematisk?

Øystein Djupedal (SV): Dette var jo en interessant replikk, men det dreier seg ikke om dette forslaget vi i dag har til behandling.

Norsk industri har de siste tre årene hatt svært gode år. Vi har styrket konkurransevnen i de fleste markeder. Hvis man legger de store tabellene til grunn, vil man se at norsk industri faktisk har hatt svært gode år. Dette skyldes mange ting. Det skyldes bl.a. at vi har hatt en høy dollarkurs, og vi har en god oljepris som gjør at mange relaterte næringer har gått svært godt. Så er det riktig at andre næringer ikke har gått like godt. Norge har vært en råvarebasert nasjon, og vi har basert vår velstand på råvarer. Jeg tror at vi i Norge i fremtiden – og det er der det interessante perspektivet til Hagesæter også kommer inn – må basere vår velstand på kunnskap og foredling av kunnskap. Vi ønsker veldig sterkt – og der inviterer vi gjerne Fremskrittspartiet eller andre med på laget – å sørge for at Norge blir en ledende industriell kunnskapsnasjon. Og en utfordring som vi har fulgt opp i alle statsbudsjett i mange, mange år, er hvordan vi sørger for å foredle vår kunnskapsbase, fylle våre hoder og hender med kunnskap, ut fra at det som av mange oppfattes som en konkurransedisfavør, nemlig at vi har høyere lønnskostnader enn det man f.eks. har i Sørøst-Asia. Jeg vil tro at alle vil være enig med meg, og de vil skjønne intuitivt at vi aldri vil kunne konkurrere med et eneste land i Sørøst-Asia hvis det var lønn som var parameteret. Men lønn er bare ett av mange parametre. Når et verft i Fosen i Trøndelag er i stand til å bygge en båt som «The World», så er det ikke fordi lønnskostnadene for arbeiderne oppe i Rissa er lavere enn i Sørøst-Asia, men det er fordi de har kunnskap, er dyktige, de er flinke, de kan logistikken, de kan dette. Det er der Norge har sine store konkurransefortrinn, ikke blant dette tøvetet forslaget som Hagesæter og andre har fremmet.

Presidenten: Uttrykket «tøvetet» ligger på den gale siden av grensen.

Carl I. Hagen (FrP): Jeg må si at dess sterkere uttrykk og adjektiver hr. Djupedal benytter, dess sikrere er jeg på at vi har truffet spikeren på hodet. For det er som regel slik at når SV går i taket, er det fordi de har en meget dårlig sak og benytter den gammeldagse metoden – dårlig argumentasjon, hev stemmen eller bruk sterkere uttrykk.

Det er veldig mange vanlige arbeidstakere i Fellesforbundens bedrifter, i verkstedindustrien, i treforedlingsindustrien og andre steder, som forhandler og vet at bedriftenes bæreevne ikke er så god som de skulle ønsket, og som svært gjerne skulle ønsket at grunnlaget for lønnsforhandlingene, nemlig prisstigningen, var lavere, som skulle ønsket at den instans som har mest penger i Norge, nemlig staten, kunne bidratt til at bedriftene ikke ble påført så store kostnader. Dette er en sak som «gutta og jentene på gølvet» er enig med Fremskrittspartiet i. Og de kommer til å være mer og mer enig i det etter hvert som også resultatet av denne debatten og voteringene vil bli formidlet til dem.

Men det interessante med hr. Djupedal er at først var han prinsipielt veldig mot at staten skulle tilby seg å delta eller komme med bidrag til det generelle nasjonale lønnsoppgjøret, for deretter å si at dette var han egentlig veldig, veldig for, men da måtte det dreie seg om pensjonsforhold, sosiale forhold, svangerskapspermisjon og andre ting. Men det er jo ingen prinsipiell forskjell hvis det er slik at skatter og avgifter som inngår direkte i lønnsoppgjørets kostnad, er noe man ikke skal kunne være villig til å akseptere, men derimot andre ting, som lønsmottakerne kanskje ikke er fullt så opptatt av. Noen av dem – bl.a. Kjell Bjørndalen i Fellesforbundet – har sagt at kjøpekraft er det medlemmene er interessert i. Hva er den prinsipielle forskjellen mellom det at bidraget fra staten eventuelt er skatter og avgifter eller sosiale ordninger når det gjelder at staten overhodet skal delta?

Øystein Djupedal (SV): La meg først si om begrepet «tøvetet» at det nok ikke er et parlamentarisk ord. Det er noe jeg er innforstått med, men jeg klarte ikke å finne et annet ord som var dekkende, og det beklager jeg. Innholdet står fast, det er det ordet som det ikke er lov å si.

Jeg vil også si at vi blir ikke opphisset – eller hvilket ord det nå var hr. Hagen brukte om dette. Det jeg mer er, er oppgitt. Jeg er mer oppgitt over denne øvelsen, for dette er jo en øvelse som Hagen regisserer for å prøve å få politisk gevinst av den. Det er på en måte ryddig og ærlig. Det er tillatt å gjøre det. Men jeg synes man bør være nøye når det gjelder de prinsipielle grensedragningene mellom hva som er Stortinget og Regjeringens ansvar, og hva som er partenes ansvar. Det er en stor prinsipiell forskjell mellom det at partene f.eks. ønsker AFP, og det at man ønsker dette. Det er naturlig å tenke at dette i utgangspunktet er en avtale man kan inngå partene imellom, men det får store konsekvenser for dette hus og for Regjeringen. Man ber fra partenes side om at dette trek-

kes inn, og at Regjeringen gjerne skriver et brev til partene – slik er det ofte – om at man har tenkt å gjøre det og det. Dette er den måten man har tradisjon for i Norge. Man kan mene at det er feil, men jeg mener at det er en fornuftig måte å håndtere dette på.

Når en på den ene siden har dette at staten skal tilby skatter og avgiftslettelser, uspesifisert – hva det enn måtte være – og en på den andre siden har denne prinsipielle grensdragningen, er vi over på det korporative system. Det korporative system har vi mange eksempler på, og jeg er ikke imponert over det. Jeg er tvert imot imponert over demokratiet, som med alle sine svakheter faktisk fungerer, og lønnsdannelsen fungerer faktisk også i dette demokratiet med alle sine svakheter.

Jeg hadde gjerne sett at partene gjorde noe annet enn de gjør. Jeg ville sagt at etterutdanning er det viktigste. Det har jeg i mange år slåss for her i Stortinget. Men jeg må akseptere og respektere at partene i år ikke har det øverst på blokka. De har valgt pensjon. Slik er det bare.

Presidenten: Når det gjelder ferdsel i gråsonen for parlamentarisk språkbruk, vil presidenten gi det gode råd at hvis man er i tvil om hvorvidt et uttrykk bør brukes, kan man gjøre som den berømte franske statsmann og følge slagordet: Tenk alltid på det, tal aldri om det!

Replikkordskiftet er da omme.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Slik eg oppfattar hovudinnhaldet i Dokument nr. 8:88, er det – grovt skissert – slik at ein vil erstatta den sentrale delen av lønnsoppgjøret med skatte- og avgiftsreduksjonar som sikrar ei nærmare definert kjøpekraft, og at ein deretter skal føra lokale forhandlingar etter kjent mønster.

I Noreg er den økonomiske politikken basert på eit tredelt ansvar. Finanspolitikken er dei politiske myndighetene sitt ansvar, pengepolitikken er nasjonalbanken sitt ansvar, og inntektspolitikken er partane i arbeidslivet sitt ansvar. Når det gjeld det siste, er det ein del modifikasjonar. Me har i lang tid hatt eit inntektspolitisk samarbeid. Ein har òg hatt eit samarbeid og ei ansvarsfordeling i høve til myndighetene gjennom solidaritetsalternativet, som var ei direkte følgje av Sysselsettingsutvalget. Men konsensus om den rollefordelinga og den ansvarsfordelinga som m.a. solidaritetsalternativet var basert på, kom i stand etter ei grundig gjennomdrøfting, basert på eit finstemt samspel mellom partane.

Kristeleg Folkeparti kan ikkje støtta forslaget i Dokument nr. 8:88, m.a. av følgjande grunnar: For det første grip det direkte inn i lønnsoppgjøret på den delen av banen som er partane i arbeidslivet sitt ansvar. For det andre kan det skipla balansen mellom finanspolitikken og inntektspolitikken i retning av meir politiske lønnsoppgjer. Og for det tredje kan det svekkja det ansvaret som partane i arbeidslivet har i dag, og leggja meir av ansvaret over på dei politiske myndighetene.

For å summera opp: Kristeleg Folkeparti har prinsipielle innvendingar mot forslaget i Dokument nr. 8:88. Vidare er me av den oppfatninga at forslaget kan ha praktiske konsekvensar som Stortinget ikkje har oversikt

over i dag. Kristeleg Folkeparti vil difor røysta mot forslaget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Carl I. Hagen (FrP): Jeg er noe forbauset over det prinsipptrytteri som hr. Sørfonn nå gir uttrykk for, som om det liksom er grunnlovsfestet hvorledes lønnsoppgjørene skal være, hva de såkalte partene skal gjøre, og hva staten skal gjøre. Jeg husker at det ikke er lenge siden Kjell Magne Bondevik snakket varmt for å få opprettet Sysselsettingskommisjonen, fordi Norge var kommet ut å kjøre. Man ville endre prinsipielle forhold for å komme på fote. Og det har man sannsynligvis bidratt til, selv om det kan være elementer som ikke har ligget i solidaritetsalternativet, men det var nettopp partene og staten som sammen drøftet situasjonen for landet.

For lønnsoppgjørene som har vært, har vi hatt Kontaktutvalget. Samarbeid om lønnsoppgjørene har vært det normale. Det eneste vi sier, er at vi utvider de områder hvor det vil være naturlig at man også vurderte om staten kunne komme inn og være en bidragsyter for å få til noe som er gunstig for landet, altså et lønnsoppgjør som gir kjøpekraftutvikling, men som ikke påfører våre bedrifter og arbeidsgivere unødige store kostnader. Man sier at det er å gripe inn i det som er partenes ansvar. Ja, men partene pleier ofte å komme til staten, som representanten Djupedal nevnte, og da må også staten kunne ta en aktiv rolle, som man gjør på alle andre områder hvor man ser at det er av betydning.

Så vil jeg gjerne spørre hr. Sørfonn, siden Kristelig Folkeparti tidligere har fulgt samarbeidslinjen: Hvordan vil det svekke partene om det sentrale lønnsoppgjøret ble gjennomført ved at man reduserte skatter og avgifter til den styrtrike staten, i stedet for å påføre næringslivet og arbeidsgiverne ytterligere kostnader? Er det virkelig slik at man én gang for alle har vedtatt en prinsipiell arbeidsfordeling som, uansett om vi har 100 000, 200 000 eller 300 000 arbeidsledige, Kristelig Folkeparti har opphøyd til en ny hellig ku?

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Det var fleire interessante innfallsvinklar i replikken frå Carl. I. Hagen her. Men frå Kristeleg Folkeparti si side er det ikkje snakk om prinsipptrytteri. Det er for det første snakk om respekt for den frie forhandlingsretten, altså partane i arbeidslivet sin rett og sitt ansvar i lønnsoppgjer, og for det andre er det snakk om respekt for den ansvarsfordelinga som ein har i den økonomiske politikken.

Eg skal gje representanten Hagen rett i at dette ansvarsforholdet har vorte forandra over tid. Difor stoppa eg litt akkurat ved solidaritetsalternativet, det som låg bak det fine samspelet som var og er til stades i solidaritetsalternativet. Men her er ein inne på eit område kor ein veldig lett kan koma til å trø over grenser og utfordra på område som det er viktig at òg Stortinget har stor respekt for, ikkje minst når det gjeld respekten for partane i arbeidslivet.

Eg kan ikkje sjå at det forslaget som ligg føre her, kan samanliknast med m.a. det som skjedde i samband med Sysselsettingskommisjonen, og deretter solidaritetsalternativet. Slik eg ser det, er dette eit mykje større skritt. Og skulle ein gå nokre skritt i den retninga, ville det nok vera naturleg at initiativet kom frå heilt andre partar enn frå Stortinget og frå staten.

Gjermund Hagesæter (FrP): Det var vel ikkje direkte uventa at representanten Sørfohn og Kristeleg Folkeparti er mot dette forslaget. Når det gjeld argumenta, er vel dei kanskje meir funne på for at ein skal kunne vere mot forslaget, enn at dei er reelle. Eg har litt vanskeleg for å forstå at det skal vere prinsipielt uheldig å gripe direkte inn i eit lønnsoppgjer, og at det skal vere noko godt argument mot forslaget.

Eg har også forstått det slik at både representanten Sørfohn, Kristeleg Folkeparti og Regjeringa er opptekne av å leggje forholda til rette for lågare rente. Då vil eg stille følgjande spørsmål: Er representanten Sørfohn samd i at eit lågare kronetillegg i lønnsoppgjeret vil leggje grunnlaget for ei lågare rente?

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF): Eg synest at det er svært roande at svaret frå Kristeleg Folkeparti var om lag slik som representanten Hagesæter forventar, for ikkje så reint sjeldan vert me kritiserte frå denne talarstolen for ikkje å vera pårekelege. Dersom Kristeleg Folkeparti kan vera med og bidra til å vera pårekelege òg når det gjeld finanspolitikk og økonomisk politikk, så ser eg på det som svært positivt.

Representanten Hagesæter sa at han hadde vanskeleg for å forstå korfor ikkje Stortinget kunne gripa meir direkte inn i lønnsoppgjeret. Eg er ikkje sikker på om eg skal ta på meg den oppgåva og prøva å overbevise representanten Hagesæter om dette. Eg kan berre for min eigen del og for Kristeleg Folkeparti sin del stadfesta at me skjønar veldig godt at det er problematisk å gripa så sterkt inn i lønnsoppgjeret som det her er lagt opp til, og at det vil vera å flytta nokre grenser som eg ikkje har lyst til å vera med på å flytta.

Så fekk eg spørsmål om eit lågare kronetillegg ville påverka rentenivået i Noreg. Me veit at rentenivået vert påverka av fleire faktorar. Resultatet av lønnsoppgjeret er ein av desse faktorane. Me har ein svært open økonomi i landet vårt. Me veit òg at det som skjer ute, betyr ein god del. Men ikkje minst finanspolitikken som Stortinget fører, er avgjerande for kva rentenivå me vil ha i fedrelandet i tida framover. Så eit av dei elementa som påverkar rentenivået, nemnde representanten Hagesæter heilt korrekt.

Carl I. Hagen (FrP): I mange sammenhenger drøfter man om man skal prøve å forebygge at det skjer noe negativt, eller om man skal vente til det skjer, og så prøve å reparere skadene i ettertid. Kristelig Folkeparti har ofte hatt den holdning at man skal prøve å forebygge. Nå har man nettopp måttet gå til tvungen lønnsnemnd for å

reparere skadene etter at man ikke hadde forebyggt godt nok når det gjelder sykepleiesituasjonen.

Er hr. Sørfohn enig i at det sannsynligvis vil være langt bedre å forebygge en betydelig arbeidskonflikt, eller betydelige kostnadsøkninger som følge av lønnsoppgjøret, og deretter en begrunnelse fra sentralbanksjefen innenfor den nåværende merkværdige forskriften om å heve renten? Er det ikke bedre å forebygge ved på forhånd å undersøke om partene i arbeidslivet faktisk kunne bevege seg mer for å unngå store konflikter på det nasjonale plan gjennom skatte- og avgiftslettelser? Er det slik å forstå at hr. Sørfohn mener at Stortinget og Regjeringen på en måte skal være helt passive, bare være tilskuere, til alle de signalene om et relativt stormfullt lønnsoppgjør som nå kommer fra både den ene og den andre, og advarer overfor både den ene og den andre yrkesgruppen? Det ligger under en betydelig mulighet – jeg håper det ikke skjer – for at det kan bli et meget konfliktfylt lønnsoppgjør, og så skal altså staten, som er den som kan løse dette, fordi det er her den beste økonomiske bæreevnen er, sitte som en passiv tilskuer! Er det en ny holdning fra Kristelig Folkeparti at når man ser ting i det norske samfunn som kanskje kan gå galt, da skal man sitte og se på og si at ja, ja, dette kan jo gå galt, men vi må ikke ha noen aktiv inngripen fra statens side før skaden er skjedd? Hvorfor kan man i hvert fall ikke forsøke med et tilbud til partene i arbeidslivet og begrense en mulig skadevirkning senere hen?

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF): Representanten Hagen og eg er nok heilt einige om at det er viktigare å forebygga på førehand enn å reparera i ettertid. Men eg er redd for at i denne saka sluttar semja der. For kva er reparasjon, og kva er forebygging? Eg er redd for at innhaldet i Dokument nr. 8:88-forslaget kan medføra eit rimeleg stort reparasjonsbehov i ettertid.

Eg har sett litt på forslaget, filosofert litt over konsekvensane, om det er slik at ein skal forhandla om ei semje om ein auke i kjøpekrafta. Kva om ein ikkje vert einige? Eller skal staten gje eit så stort tilbod at ein er sikker på at partane her aksepterer det? Me veit at i vanlege lønsforhandlingar er det langt frå konsensus og semje som pregar forholdet mellom partane, og ein har til tider nokså sterke reaksjonsformer som er regulerte gjennom tariffavtale, lovverk osv. I det nye systemet som her er skissert, har me ikkje tilsvarende regelverk og køyre-reglar for korleis ein skal takla ei viss usemje. Spørsmålet er: Om ein ikkje vert einige, kva skjer så? Eg må difor berre konstatere at eg ikkje er overtydd – snarare tvert imot – om at konsekvensane av forslaget ikkje er forebygging, men at det vil føra med seg eit rimeleg sterkt reparasjonsbehov i ettertid.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Odd Roger Enoksen (Sp): Etter å ha fulgt denne debatten må jeg si at jeg sitter mer og mer med en snikende følelse av at Stortinget ufrivillig har blitt med på debatt-trening for Fremskrittspartiets stortingsgruppe, for jeg er

i det hele tatt ikke i stand til å skjønne at dette trenger å være en sak som Stortinget skal diskutere.

Vi har en regjering i dag som har gått til valg på og har lagt fram en regjeringserklæring om minst 25 milliarder kr i skattelettelse i løpet av fireårsperioden. Vi har et fremskrittsparti som både har vært fødselshjelper, førstehjelper og livredder til denne regjeringen allerede, og som sier at de 25 milliardene på ingen måte er nok, et fremskrittsparti som har sagt at man forventer større ydmykhet fra Regjeringen og større innflytelse over Regjeringens politikk, så da får vi tro at det blir minst 25 eller 30 milliarder kr i skatte- og avgiftslettelse i denne stortingsperioden. Dersom mekanismene fungerer slik som Carl I. Hagen og Fremskrittspartiet forutsetter, at skattelette og avgiftslette vil gi lavere lønnsvekst, skulle det automatisk føre til at vi fikk en slik utvikling, uten å behandle et forslag som dette i Stortinget. Carl I. Hagen har jo gjort seg til garantist for at vi skal få 25–30 milliarder kr nettopp i skatte- og avgiftslettelse. Så hva er problemet? Carl I. Hagen er den fremste eksponent i denne sal for å klare å skaffe seg sendetid på TV når han har et budskap til det norske folk, så det kunne kanskje være en idé å fortelle partene i lønnsoppgjøret at Fremskrittspartiet har tenkt å være garantist for at det skal bli skatte- og avgiftslettelse i neste års budsjett. Dermed kan man gå inn i lønnsforhandlingene med et nulloppegjør i sikte. Det burde være unødvendig å bruke så mye tid på å diskutere saken i Stortinget.

Jeg må si jeg har faktisk enda større problemer med å forstå Høyres argumentasjon. Dersom Høyre selv tror på sin politikk om at skatte- og avgiftslettelse vil føre til lavere kostnadsvekst, og vil gi de effekter som Carl I. Hagen påpeker i sitt forslag, skulle man jo si seg skjønt enig, i alle fall i innholdet i Carl I. Hagens forslag.

Senterpartiet vil selvsagt heller ikke støtte dette forslaget. Det griper inn i den frie forhandlingsretten. Forholdet mellom lønnsforhandlinger og Stortingets og politikernes rolle i forhold til lønnsoppgjøret må vi ikke rote til på den måten som Fremskrittspartiet legger opp til nå. Det innebærer at man avblåser det sentrale lønnsoppgjøret og skal erstatte det med lokale forhandlinger. Det er en inngripen i den frie forhandlingsretten som Senterpartiet ikke vil akseptere, og vi vil komme til å stemme mot forslaget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald Espelund (FrP): I motsetning til siste taler synes jeg dette har vært en veldig spennende og god debatt. Jeg tror det er nyttig – og det er også nyttig for meg som er ny her i salen – å høre de holdningene som egentlig kommer fram.

For en del år siden gikk sjefen i Finansdepartementet av etter mange års lang og tro tjeneste. Han ble intervjuet i media og bedt om å komme med noen synspunkter som kunne være interessante for ettertiden. Noe av det som reporteren gikk løs på å få svar på, var hvilken statsråd han ville minnes med størst interesse, hvem som etter hans mening hadde gjort den beste innsatsen for Norge.

Han hadde egentlig ikke lyst til å komme med noen kommentarer, men til slutt nevnte han altså tidligere statsråd Kleppe. Og det var Kleppes innspill når det gjaldt det å engasjere seg i lønnsoppgjøret, som han mente var noe av det som ettertiden ville berømme mest.

Jeg tror at det forslaget som er satt frem her nå, har én stor feil. Det er at det er fremsatt av Fremskrittspartiet og ikke av et annet parti, av Arbeiderpartiet eller av dem som nå sitter i posisjon.

Jeg har lyst til å utfordre siste taler og ber ham komme med noen kommentarer. Senterpartiet har ordføreren i mange kommuner. Vi går mot et kommunalt lønnsoppgjør som er ganske omfattende. Jeg vil tro at mange representanter rundt omkring i fylker og kommuner ville ha satt stor pris på å få hjelp av Stortingets pengesekk for nettopp å utjevne dette. Er siste taler, Enoksen, enig i det?

Odd Roger Enoksen (Sp): Det er selvsagt slik at et moderat lønnsoppgjør eller et nulloppegjør vil styrke konkurransevnen og føre til at vi vil få et redusert kostnadsnivå i offentlig sektor. La det ikke være noen tvil om det. Det har da også ligget til grunn for solidaritetslinjen på hele 1990-tallet.

Mitt poeng er ikke å avvise *det* faktum. Mitt poeng er heller ikke å avvise det faktum at ordførerne rundt omkring i kommunene gjerne ser at vi får et svært moderat lønnsoppgjør. Mitt poeng er at vi faktisk nå har en regjering og et stortingsflertall som har gjort skatte- og avgiftslettelse nettopp til sin hovedsak i denne stortingsperioden. Dermed er jeg ikke i stand til å forstå den bekymring som Carl I. Hagen og resten av Fremskrittspartiet utviser i forhold til årets lønnsoppgjør.

Dersom lønnstakerne i dette landet har noen grunn til å tro på det Fremskrittspartiet og Regjeringen har lovt, vil vi få skatte- og avgiftslettelse, både dette året og neste år. Det har jo nettopp Fremskrittspartiet gjort seg til garantist for. Vi får vel tro på det da, og dermed tro på at de legger seg på sinne når de går til lønnsforhandlinger i år, og at de neste gang de går til lønnsforhandlinger dermed legger seg på en nøktern linje med enten et nulloppegjør eller et svært moderat oppgjør som vil bidra til å styrke konkurransevnen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Harald T. Nesvik (FrP): Gjennom en rekke debatter i denne salen har man diskutert hva man kan gjøre for små og mellomstore bedrifter og konkurranseutsatt næringsliv i Norge slik at de får bedre vilkår, og slik at man kan trygge arbeidsplassene, og da faktisk i veldig stor grad arbeidsplassene i distriktene.

Vi har innenfor en del områder en meget arbeidskrevende industri. Jeg viser til møbelindustrien og verkstedindustrien, og i denne sammenheng vil jeg gripe fatt i noen eksempler fra mitt eget distrikt, der man nå ser en utflugging av bedriftene i stor stil.

Vi kan ta møbelindustrien og verkstedindustrien, som vi har mye av på Sunnmøre. I møbelindustrien har det faktisk blitt så galt at man er kommet i den situasjonen at man i Baltikum har fått et eget område som er døpt om til «Lille Sunnmøre», nettopp fordi veldig mange av bedriftene som vi har der, særlig i møbelbransjen, ikke har rygggrad til å kunne klare de store kostnadene de har. For å kunne konkurrere med utlandet med sine produkter har de dermed kommet i den situasjonen at deler av produksjonen blir flagget ut, nettopp for å kunne være konkurransedyktig. Da er spørsmålet mitt: Er det dette vi ønsket å oppnå? Eller vil man kunne gripe fatt i nettopp dette forslaget som Fremskrittspartiet her har fremmet, som vil kunne hjelpe akkurat disse bedriftene i form av bedret konkurransevne overfor utlandet?

Jeg tror at dersom man hadde tatt kontakt med disse bedriftene rundt omkring i distriktene, ville man ha fått en rekke tilbakemeldinger på at ja, dette er noe vi kan tenke oss, nettopp fordi en rekke bedrifter sliter med å få endene til å møtes.

Se på verkstedindustrien og skipsbyggingsindustrien. Hva er det de sliter med? Jo, på grunn av høye kostnader kjøper man skrog fra Romania, Sør-Korea og andre steder i verden fordi man ikke klarer akkurat disse oppgavene. Og hva er det som gjør akkurat dette? Jo, det er det høye lønns- og kostnadsnivået som vi har i Norge. Her har man altså fra statens side mulighet til å kunne være behjelpelig med å øke konkurransevnen for akkurat disse bedriftene, slik at vi kan beholde arbeidskraften i Norge. Det sier denne salen nei til i dag. Man sier nei til å kunne bruke disse virkemidlene. Vi har en stat som har massevis av penger. Vi har en stat som har mulighet til å kunne bruke disse virkemidlene, men dessverre vil man heller at bedriftene flagger ut eller går over ende.

Morten Ørsal Johansen (FrP): I Oppland fylke er de fleste arbeidsplasser i privat sektor næringer som konkurrerer på det internasjonale markedet. Dette gjelder bl.a. hjørnesteinsbedrifter som Raufoss ASA og Hydro Automotive, som begge produserer bildeler i stor skala. Vi har også Mustad fabrikker, som er et velkjent navn innen fiskerinæringen både her hjemme og i den store verden.

For at disse bedriftene skal skaffe seg ordrer, slik at arbeidsplasser kan beholdes her hjemme, må de oppfylle kriterier som i første rekke går på kvalitet, leveringstidspunkt og pris. I et presset marked er det det siste, nemlig pris, som er særdeles viktig, og det er på dette området at staten kan bidra på en positiv måte både for bedrifter og for lønsmottakere. Ved å senke skatte- og avgiftsnivået, slik som dette forslaget sier, vil alle få fordeler gjennom økt kjøpekraft.

Et annet moment er den positive effekten en skatte- og avgiftslette vil ha for konkurranseutsatt næring. Alle vet at lønnsøkninger må betales av bedriften, og bedriften må ha inntekter for å kunne betale lønninger. Inntekter skaffer disse bedriftene seg ved å selge produktene sine på det internasjonale markedet. Enhver lønnsøkning må bedriften legge inn i prisen på sine produkter, noe som

igjen gjør at disse produktene blir dyrere, og konkurransevilkårene blir hardere. Resultatet kan fort bli at disse bedriftene priser seg ut av markedet og derfor velger å flytte virksomheten sin nærmere kundene, bl.a. til BMW og Audi i Tyskland. Det er derfor viktig at staten yter sitt, slik at vi fortsatt kan ha et næringsliv i Norge som kan konkurrere på et internasjonalt marked. Vi må med andre ord gi næringslivet rammebetingelser de ikke bare kan leve med, men kan leve med på norsk jord.

Som sagt: Disse bedriftene jeg nevnte, Raufoss ASA, Hydro Automotive og Mustad fabrikker, vurderer fortløpende muligheter for å flytte sine produksjonsenheter til andre land. Dette er en situasjon vi må ta alvorlig. Ingen vil være tjent med en utflytting av norske industriarbeidsplasser. Resultatet blir at landet mister teknologi og kompetanse, vi vil tape skatteinntekter, og utbetalinger til arbeidsledighetstrygd vil selvsagt øke – med andre ord kun negative konsekvenser.

Jeg er genuint opptatt av å bevare industriarbeidsplasser i Norge, og derfor er det naturlig for meg å støtte et forslag om å senke skatte- og avgiftsnivået, noe som vil bidra til bedre rammebetingelser for næringslivet og i tillegg gi økt kjøpekraft for lønsmottakerne. Hvis andre politikere er så opptatt av å bevare industriarbeidsplasser i Norge, noe de ofte gir uttrykk for i sine festtaler, har de nå en mulighet til å vise det i praksis og la det bli noe annet enn bare festtaler.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 2049)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Vi er da rede til å gå til votering. I sak nr. 1 foreligger ikke noe voteringsgrunnlag.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Olav Gunnar Ballo på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 21. februar 2002:

«Stortinget ber Regjeringen utrede ressursbehovet for det offentlige helsevesenet slik at lovfestet rett til behandling innen individuelle frister fastsatt på medisinsk grunnlag skal bli reell for alle.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 58 mot 26 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 12.38.07)

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 19. februar 2002:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i pensjonstrygden for fiskere slik at fiskere

som blir uføretrygdet før fylte 60 år får tilbakebetalt innbetalt premie til pensjonstrygden for fiskere.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 73 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.38.50)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Forslaget fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Siv Jensen og Per Sandberg i Dokument nr. 8:88 for 2000-2001 tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen ta kontakt med partene i arbeidslivet for å fremforhandle en lønnsoppgjøravtale basert på at en fremforhandlet kjøpekraftsutvikling for alle sikres ved skatte- og avgiftsendringer og at oppgjøret deretter gjennomføres som et desentralisert oppgjør.»

V o t e r i n g :

Forslaget ble med 74 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.39.53)

S a k n r . 5

Referat

1. (205) Rent og rikt hav (St.meld. nr. 12 (2001-2002))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.

2. (206) Pensjonar frå statskassa (St.prp. nr. 46 (2001-2002))
3. (207) Nytt operahus i Bjørvika (St.prp. nr. 48 (2001-2002))
Enst.: Nr. 2 og 3 sendes familie-, kultur og administrasjonskomiteen.
4. (208) Ombudsmannsnemnda for Forsvarets innberetning om virksomheten i tiden 1. januar – 31. desember 2001 (Dokument nr. 5 (2001-2002))
Enst.: Sendes forsvarskomiteen.
5. (209) Fremtidig organisering av tinglysing av fast eiendom (St.meld. nr. 13 (2001-2002))
6. (210) Ombudsmannsnemnda for sivile vernepliktinges innberetning om virksomheten i tiden 1. januar 1998 – 31. desember 2001 (Dokument nr. 6 (2001-2002))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes justiskomiteen.
7. (211) Statsrådsprotokollene for tidsrommet 1. juli 2001 til og med 31. desember 2001
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
8. (212) Samtykke til deltaking i ei avgjerd i EØS-komiteen om endring av protokoll 31 i EØS-avtala om deltaking for EFTA/EØS-statane i EU-programmet for Det europeiske året for funksjonshemma 2003 (St.prp. nr. 47 (2001-2002))
Enst.: Sendes sosialkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Møtet hevet kl. 12.40.
